AKİS

24 NİSAN 1966
SAYI : 598
FİATI : 125 KURUŞ

BİR
TÜRK KADINI
BÜTÜN
YABANCI
MİSAFİRLERİN
EŞLERİNİ
AĞIRLIYOR: LÂLE KURA

(Yeni Ajans - 1889)- 250

Sayı: 566 Cilt: XXXII Yıl: 11

Sahibi ve Başyazarı:
Metin Toker

Yazı İşleri Müdürü:

Y. Yüksel Erdem

Bu sayıda Yazı Kurulu :
İç Haberler Kısmı: Kurtul Altuğ, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel, Egemen Bostancı, Tunca Aksoy (İstanbul), Seyfi Özgene! (İzmir) — Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan — Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — Sinema: Nijat Özön — Tiyatro: Lûtfi Ay, Naciye Fevzi.

Resim

Ali Parmakerli

Erdoğan Çiftler

Kapak Kompozisyonu
SAN Organizasyon

Kapak Baskısı
Teknik Ofset

Fotoğraf
T.H.A.
Sungar Taylaner

Yazı İşleri
Rüzgârlı Sokak No: 15/2
Tel : 11 89 92
P.K. 582

İdare
Rüzgârlı Sokak NO: 15/1
Tel: 10 61 96
Hürriyet Klişehanesl
Birlik Klişe Atölyesi
Klişe

Abone Şartları

3 aylık	**(12 nüsha)**	**12.50 lira**
6 aylak	**(25 nüsha)**	**25.00 lira**
***1* senelik**	**(52 nüsha)**	**50.00 lira**

İlan Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara

Basıldığı tarih :
22.4.1965

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

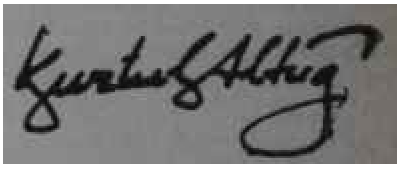
Ankaranm en modern ve teknik bakımdan mükemmel matbaası elan Ajans Türk matbaasıyla bir anlaşmaya varmış bulunuyoruz. Bütün Türkiyede derin Mr ilgi yaratan "İsmet Paşayla 10 yıl" tefrikasına alt cilt kapakları Ajans Türk matbaası tarafından hazırlanacaktır.

Şimdi, bizim okuyucularımızdan ricamız cilt kapakları siparişini bize bir an önce yapmalarıdır. AKİS, yazı serisine başladığı zaman bu seriyi eksiksiz takip etmek maksadıyla abone olmayı arzulayan veya cilt kapağı isteyen okuyucuları için Ziraat Bankasının Ankara Merkez Müdürlüğünde özel bir hesap açtırmıştır. Bu hesabın numarası 641/5911'dir. Ziraat Bankasının Türkiyedeki her hangi bir şubesine Ankara Merkez Müdürlüğündeki bu hesaba abone veya cilt bedeli yatırıldığı takdirde Banka bize okuyucumuzun adını ve adresini, gönderdiği para miktarıyla birlikte bildirmektedir. Biz de derhal bunun gereğini yapmaktayız. AKİS'in abone bedeli yan sütunlarda yazılıdır. Cilt kapağının fiyatı 7,5 liradır. Dergiye tercihan abone olmanızı ve cilt kapağı siparişinizi mümkün olduğu kadar çabuk vermenizi tavsiye ederiz.

Bu hafta kapağımızda genç ve zarif bir kadın resmi buluyorsunuz. Lâle Kura bir hariciyeci eşidir. Lâle Kuranın eşi Halûk Kura Dışişleri Bakanlığının Protokol Umum Müdürüdür. Bu sıfatıyla Türkiyenin yabancı misafirlerini o ağırlamaktadır. Lâle Kura yabancı misafirlerin yanlarında eşleri olduğu zaman kendi eşinin yanında ona yarduncı olmaktadır. Kuralar gecen lerde Burgibaları ağırlamışlardır. Lâle Kurayla ilgili yazıda - bu renkli yazı Jale Candan tarafından hazırlanmıştır - Ankara sosyetesinin kendisinden çok bahsedilen bir mensubunun meselelerini, özelliklerini, hayatını ve iç âlemini bulacaksınız -

AKİS önümüzdeki sayısını Türkiyenin bir büyük meselesine, memleketimizde şu anda devam eden Petrol Savaşına ayırmıştır. Türkiyedeki Petrol dâvasının bütün içyüzünü gerçek şekliyle ve her türlü demagojiden uzak olarak ilk defa gözler önüne serecek olan AKİS'in o sayısını mutlaka okuyunuz.

Saygılarımızla

içindekiler

Yurtta Olup Bitenler 4
Haftanın İçinden 5
M.P. 12
İsmet Paşayla 10 Yıl 15
Dünyada Olup Bitenler 23
Sosyal Hayat 25
Tiyatro 30
Sinema 33

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 11 Sayı: 566 24 Nisan 1965 Cilt: XXXII

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Bütçesiz memleket

Bir Hükümeti, Bütçesini kusurlu bulduğu mucip sebebiyle devirmiş plan Dörtlü Koalisyon hala memlekete bîr Bütçe verememiş haldedir. Bu yüzden çok şey muallâkta beklemektedir -tıpkı Koalisyonun partisiz Başbakanı gibi- ve çeşitlii çevre son derece huzursuzdur. Beğenmediği Bütçenin üzerinde ufak tefek değişikliklerle oyalanan. zaten yüksek olan rakkamı aslında biraz daha şişiren, fakat bunu saklayıp, bir hesap kurnazlığının arkasına sığınarak Bütçede eksiltme yaptığını söyleyecek kadar ciddiliği unutan Dörtlü Koalisyon, Bütçesini Meclisten ne zaman geçirebilecektir, kimse, bilmemektedir. Bilinmeyen bir başka nokta, bu Bütçenin Meclisten geçip geçmeyeceğidir. Zira Ürgüplü Hükümeti, kuruluşunu hemen takip eden Zonguldak Hâdiselerinden bu yana kötü not üstüne kötü not almaktadır ve bir bakıma, bu Koalisyon neyi tutarsa o elinde kalmaktadır. Hiç yoktan yaratılan bir takım meseleler memleket için dert olma istidadı taşıdığı gibi en elverişli zamanda devralınan Kıbrıs meselesi, fena ve beceriksizce tutulduğundan tehlikeli bir istikamet: almıştır. Durum bu iken Hükümet kendisini "Kızıl Çini tanıyalım mı, tanımayalım mı" gibi manasız, lüzumsuz ve boş tartışmaların içine at--ıştır. Yakında "Biz Malezyadan yana mı olmalıyız, Endonezyadan mı?" meselesi Koalisyonun büyük meselesi haline gelirse hiç şaşmamak gerekecektir.

Kalkınma halinde bir memleketin aylar ve aylar Bütçesiz bırakılmasının zararları herkes tarafından anlaşılabilecek açıklıktadır. Hükümet Meclisten hayali bir Bütçeden istediği sarfiyatı yapmak için yetki almıştır. Fakat böyle bir yetkiye dayanılarak yapılan ve yapılacak sarfiyat hic kimseyi tatmin etmediği gibi istikbale güven de vermemektedir. Ondan dolayıdır ki bir çekingenlik piyasadan kalkmamıştır ve A.P. nin işleri açacağı vaadleri birer propaganda balonundan ibaret kalmıştır. "Bütçesi olmayan bir memleketin pl-

İhsan Gürsan
Bütçesiz Bakan

yasasi nasıl açılabilir ki?

İnsanlar ellerindekinin kıymetini onu kaybettiklerinde anlarlarmış. Bu hafta. Bayramın ertesinde iş ve gücüne dönen memleket bu gerçeği bîr defa daha kendi gündelik hayatında hissetmiştir. Dörtlü Koalisyon -ki, hiç bir mesele kalmamış gibi, daha kuruluşunun akabinde bir T.R.T. işi çıkararak memleketin huzurunu bozmuştur- Türkiyere bir tek şey öğretmiştir: Nasıl pamuk tarlasından gelip millet idare edilemiyorsa şantiyeden gelip te memleket ka--eri ele geçirilmek istendi mi memleket türlü tehlikeyle bir anda ve hiç lüzum yokken karsı karsıya kalıyor. Demek ki siyaset, adamlığı, çeşitli kademelerden geçilerek elde edilebiliyor.

Her yıl Şubat ayının son gününde bîr bütçeye sahip olan Türkiye bu yeni tertip sayesinde Nisanın sonunda bile masraflarını ve gelirlerini kabul edilmiş bir bütçede göremeyeceklir. Bu hal. her halde önümüzdeki yakın seçimlerde seçmen için bir hareket tarzı işareti teşkil edecektir. **Bir** adam, yanında oniki kişi.. Haydi, buyrun memleket idaresine! Başsız, sonsuz bir avuç adam Haydi; buyrun memleket: idaresine! Her gün bir parçası dağılan ve dağıla dağla ilk günkü hacminin üçte birine düşmüş bir topluluk ve onun, bu şahane neticeyi üçbuçuk senede alıvermiş yaman lideri.. Haydi, buyurun memleket idaresine!

Şimdi seçmen için. iktidarlarını gördüğü bu siyasî molekülleri tasfiye her halde birinci ödev olarak ufuktadır.

Dış Politika

Kısasa kısas

Haftanın başlarında Salı günü Millet Meclisinde gündem dışı bir konuşma yapan Başbakan Suat Hayri Ürgüplü, Hükümetin muhtemelen, Lozan anlaşması ve Yunanistanla imzalanmış bulunan anlaşmaları yeniden gözden geçireceğini söyledi. Aynı gün Bütçe Komisyonunda konuşan Dışişleri Bakanı Hasan Işık ise:

"— İki ülke arasındaki anlaşmaları bir kül olarak değiştirme zarureti hasıl olacaktır" dedi.

Böylece, türk dış politikasında en yetkili iki ağızdan, türk - yunan ilişkilerine verilmesi yeni hükümetçe düşünülen yön açıklanmış bulunuyordu. Aslında vaktiyle anahatları tesbit edilmiş olan Kıbrıs politikasına göre. Adadaki her yeni gelişmede Yunanistan muhatap kabul edilecek ve her türlü demarş Atina üzerinde denenecekti. Ürgüplü ve Işığın sözleri, bu politikanın belirgin birer örneğini teşkil etmek bakımından son derece önemlidir.

Kıbrıs Meselesinin çözümünde değilse bile, Adadaki rumları oldukları yerde tutmak bakımından türk - yunan ilişkileri Türkiye için geçerli birer koz niteliğindedir. Mesela İstanbuldaki yunan uyruklu veya türk vatandaşı rumlar. İmroz ve Bozcaada bu kozlardan bazılarıdır. Ürgüplü Hükümeti Atinaya cephe alırken bundan yararlanmakta, Makarlosun ve Atinanın her kozuna karşılık

Patrikhane, Kızıl Çin vesaire hakkında

Metin TOKER

Şimdiye kadar bilinen, hükümet etme sanatının esasının şu olduğu idi: Mevcut veya yeni çıkan meselelerin halledilmesi. Dörtlü koalisyon, insana öyle geliyor ki dünya siyaset edebiyatına yeni bir prensip hediye etmiştir: Hükümet etme sanatının esası mesele yaratmak---!

Gerçi, körle yatanın şaşı kalktığı şaşmaz bir kaidedir. Bu bakımdan, bir yola «siyasî hadise» olmaktan ziyade «tıbbî vatka» teşkil eden ve büyük hususiyeti ihtilat yaratmak olan arkadaşlarla çıkıldı mı başın derde girmemesi çok zordur ama, Ürgüplü Hükümetinin bazen hiç yoktan sebep olduğu dertlerin topunu böyle bir rahatsızlığa bağlamak zordur. Bu şekilde devam edilmesinin memleket için ciddi tehlikeler yaratmasından vatandaş olarak korkmamanın imkânı yoktur. Kurulduğu günden beri Ürgüplü Hükümeti işlere, hadiselere hakim olamamanın eksikliğini çekmektedir. Ne yapacağını bilememenin neticesi, bir o yana bir bu yana yalpalamak şeklinde tecelli etmektedir. Hele bir takım sorumsuz şahsiyetlerin ipe sapa gelmez lâflarla ortaya çıkı, çıkıvermeleri zihinleri - ve durumu . büsbütün karıştırmaktadır.

Zonguldak Olayları, T.R.T. işi bu çeşit meselelerin ilkini teşkil etmiştir. Bunlar nihayet iç hadiselerdir ve zarar da verseler tamirleri kabildir. Ama boşu boşuna yaratılan meseleler bunlarla bitmemiştir, bunlarla başlamıştır. Şimdi iki konu, esası hakkında bir ciddi vaziyet alınmamış halde memleketin karşısına çıkarılmıştır: Patrikhane ve Kızıl Çin. Patrikhaneyi kapı dışarı edelim mi, etmeyelim mi? Kızıl Çini tanıyalım mı. tanımayalım mı? Bütün iş güç bırakılmıştır ve bu iki mesele tartışılıp durmaktadır.

Bir defa, bugün, Patrikhanenin Türkiyeden kapı dışarı edilip edilmemesi diye bir mesele yoktur. Patrikhane Türkiye Cumhuriyetinin kanunlarına tâbi bir müessesedir. Bu müessese kendini kontrol ettirmiyormus. Lâf! Eğer kanunlar Hükümete bir kontrol hakkı veriyorsa, her müessese gibi Patrikhane de mis gibi kontrol edilir. Fenerbahçe klübü «Ben kendimi kontrol ettirmeni ⪢ diye tuttururscı Hükümet onu yurt dışı mı eder? Böyle şey düşünülür mü? Girer içeri, kontrolünü yapar. Kanunların önünde Fener Patrikhanesinin Fenerbahçe Klübünden farkı olmamak gerekir ve zaten yoktur da..

Patrikhanenin memleket menfaatlerine aykırı davranışlarda bulunduğu, hatta bir hıyanetin içinde olduğu ithamlarına gelince.. Böyle bir hareket Türkiyede cezasını görür. Böyle bir cüreti gösterenler türk mahkemeleri önünde hesap verirler. İthamın gerçekliği tesbit edilirse, suç hükme bağlanır. Yoksa, bunu yapanlar kapı dışarı edilmezler, Kapı dışarı edilmek ne demek? Türkiyede dokunulmazlığı bulunan bir fert veya müessese yoktur. Hükümetin, Patrikhaneden bu konuda bir şikâyeti varsa, dosyasını hazırlar, onu adalete teslim eder.

Müessese olarak Patrikhane için düşünülebilecek bundan başka bir durum yoktur. Bunun ötesindeki her lâf, havaya söylenilmiş lâftır.

Ama, Kıbrıs ihtilafı Türkiye ile Yunanistan arasında bir Cemaat Meselesi yaratabilir. Bu, bir başka ve çapı çok daha geniş bir iştir. Kıbnsta türk cemaatine çeşitli zülüm reva görülecek. Kıbrıs Meselesinin çözüm yolu diye bir takım dostlarımız türklerin Adadan fiilen, hatta hukuken sürülmesini gösterecekler. Sonra, Türkiye ile Yunanistan arasındaki Cemaat Meselesi olduğu gibi duracak. Yani, bizimkiler Trakyada yaşayacaklar, onlar İstanbulda kalacaklar ve olan Kıbrıslı türklere olcak. Bunu düşünmek bile, hiç bir şeyden anlamamak demektir. Herkes bilmelidir ki, bu olmayacaktır. Kıbrıs İşi, bugün yunanlıların verdiği istikamette gelişmekte devam ederse bu Cemaat Meselesi ortaya çıkacaktır.

Cemaat Meselesi! Patrikhane Meselesi değil.. Patrikhanenin durumu, elbette ki esas mesele ele alındığında yeni bir şekle sokulacaktır. Cemaatsiz bir Patrikhane düşünülemeyeceğine göre bir halk mübadelesi halinde bu müessese tasını ve tarağım toplayıp cemaatinin gittiği yerin yolunu tutacaktır.

Böyle bir zaruretle karşılaşılacak mıdır, karşılaşılmayacak mıdır? Bu sorunun cevabı, Ankaradan ziyade Atinada yatmaktadır.

Kızıl Çine gelince-. Türkiye bütün işlerini bitirmiş, şimdi sıra leğen örtüsüne gelmiş! Böyle bir meselenin tartışılması dahi sadece gülünçtür. Türkiye Kızıl Çini tanırsa bu ne değiştirir, tanımazsa ne değiştirir? Konu, bizim kriptoların zaten pek yeknesak olan repertuvarlarina bir revnak vermenin ötesinde ne bir mâna, ne bir önem taşımaktadır.

Zaten Kızıl Çin lâfı bir kaç talihsizlikten ortaya çıkmıştır. Dışişleri Bakanı Hasan Işığın söylediği, Kızıl Çinin tanınmasının Kızıl Çinle münasebet kurmanın dünya barışı için faydalı olacağıdır. Bu «tanımak», bu «münasebet kurmak» biz düşünülerek söylenmemiştir. Hasan Işık umumi konuşmuştur ve sahiden de doğru bir görüş söylemiştir. Bugünün gerçeği dünyada bir Kıta Çininin, bir de Formoza Çininin bulunduğudur ve bunların ikisinin de yalan bir istikbalde ortadan kalkacağını gösteren hiç bir işaret yoktur. Hattâ aksine, bunlarm ikisi de kalıcı görünmektedirler. O bakımdan birini var sayıp ötekini görmezlikten gelmenin gerçekçilikle bir ilgisi yoktur. Ama bu fikirle, Türkiyenin Kızıl Çini tanıyıp tanımamasını günün meselesi haline sokmak arasında dünyalar vardır. Dışişleri Bakanı fikrini biraz karışık ifade edince, bir gazeteci heyetimizin Pakistanı ziyareti bir Kızıl Çin ileri geleninin orada bulunuşuyla aynı zamana tesadüf edince ve bir takım demeçlerle bazı geziler gazetelerimize sansasyonel başlıklar olunca Patrikhanenin yanında bu komik tartışma da bir mesele olmuştur. Şimdi, elini verenin kolunu alamaması gibi Ürgüplü Hükümetinin bu iki işi daha memleketin başına sarmakta olduğu göze çarpmaktadır.

Bir hükümet, karşısına meseleler çıktı mı, onlara hakim olmaya çalışır. Yoksa, onların dümen suyuna kapılıp gitmez. Eğer Dörtlü Koalisyon Hükümeti hiç bir ciddi iş yapmamış, hatta memleketin bütçesini dahi çıkaramamış, Kıbrıs işinin büyük unsurlarından biri olan Rus Kozunu beceriksizliğiyle âdeta heba etmiş ve «dostlarımız» a gene bize baskı yapmak imkânını vermiş olmasını böyle «lâfı değiştirme ameliyeleri»yle unutturabileceğini sanıyorsa feci şekilde yanılıyor demektir.

Memleket umumi efkârı, memleketin sağlam kuvvetleri ve geniş halk kütleleri hem her şeyin farkındadırlar, hem de her şeyidikkatle izlemektedirler.

bir koz oynamayı göze almış bulun - maktadır. Zira bilinmektedir iki, Makariosu zapteden ne Amerikanın bıyık altından gülümseyen itidal çağrıları, ne de İngilterenin havada kalan tavsiyeleridir .Makariosu işini bir an önce bitirmek üzere girişeceği yeni bir katliâmdan alıkoyan tek kuvvet, Atina ile Adadaki 30 bin yunan askeridir. Yunanistan Türkiye ile bir cemaat Meselesi çıkarmak istemekte midir, istememekte midir? Bu hususu hareket noktası olarak kabul eden Ürgüplü Hükümeti, Kıbrısta olaylar yeniden endişe verici bir duruma girince, ilk tedbir olarak sesini Atinaya karşı yükseltmeyi düşünmüştür.

Ancak bu ses bir kuru öksürük müdür, yoksa sonuç alınabilecek nitelikte kesin bir rest midir, bu henüz meçhuldür. Hükümet etme sanatı buna doğru bir teşhis koymaktır. Zira elde bulunan kozlar tesirli oldukları kadar tehlikelidirler de... Meselâ bir Lozan anlaşmasının yeniden gözden geçirilmesi. ilk bakışta cazip bir alternatif olarak görünmek - teyse de, ötedenberi Kıbrıs çıkmazına bir hâl çaresi bulma yolunda "anlaşmalara sadakat" noktasından hareket eden Türkiyenin bu çıkışına anlaşmaya imza koymuş olan diğer ülkelerin ne dereceye kadar iltifat edecekleri hususu karanlıktır ve bu, bizim prestijimiz yönünden tehlikelidir;

İhtiyatla ele alınması gereken bir diğer konu da Türkiyedeki rumlar meselesidir. Türk vatandaşı olan "rumlar üzerinde girişilecek, hukuk kurallarına aykırı bir tasarruf herhalde dünya kamuoyunda pek olumlu karşılanmıyacaktır. Patrikhane meselesi ise "ben yaptım oldu" formülüyle halledilecek cinsten bir mesele değildir ve bütün dünyaya yayılmış bulunan Ortodoksların tepkisi dikkate alınmalıdır.

Gerçi Lozan anlaşmasıyla Akdenizde kurulmuş olan dengenin 12 Ada Yunanistana verildikten sonra bozulmuş olması, Türkiyede kalma müddetleri sona eren yunan uyruklu rumların dışarı çıkarılmalarının devletler hukukunun en tabii bir gereği olduğu gerçektir. Pakat Patrikhanenin faaliyetleri ile ilgin bazı söylentilerin aydınlatılması gerekmektedir Ürgüplü Hükümeti bütün bu hususları dikkate alarak sağlam bir zemin yoklamasından sonra Lozan anlaşmasının yeniden gözden geçirilmesini isteyebilir; kanunlara, uluslararası hak ve hukuk kurallarına mutlak bir sadakat göstererek, İkamet süresi sona eren yunan uyruklu rumları sınır dışı edebilir. Patrikhaneyi denetleyebilir. Bu tasarruflar kanun çerçevesi içinde kaldığı sürece herhalde birer kuvvetli koz olma niteliğini muhafaza edecekler, aksı takdirde geri tepen birer silâh olacaklardır.

Faruk Sükan - Süleyman Demire!

Temiz hava, bol nasihat!

Barut fıçısı

Lefkoşede rum ve türk cemaatlerini birbirinden ayıran Yeşil Hatta geçen haftanın ortalarında patlayan bir silâh, Kıbrıs olaylarının yeniden alevlenmesine yol açtı, O gün Yeşil Hat boyunca mevzilenmiş bulunan türk mücahitler, kendi bölgelerine girmek isteyen bir ruma ihtar için havaya ateş açmışlardı. Rumlar bu olayı fırsat bilerek derhal türk bölgesini abluka altına aldılar. Böylece, ötedenberi aradıkları fırsatı bulmuşlardı, "İlk kurşunu atan türklerdir, o halde bundan sonraki gelişmelerin mesulü de onlar olmalıdır" sloganına sarılarak, olmadık istekler sıralamaya koyuldular. İsteklerin başında, türk mücahitlerin işgal etmiş oldukları mevzileri boşaltmaları gelmekteydi. Oysa anlaşmalara göre Yeşil Hattın her iki yanında 200'er metre tarafsız bölge olarak kabul edilmisti. Fakat rumlar buna aldırmayarak, hatta 100 metre sokulmuşlardı, şimdi, ayni şeyi yapmış olan türklerden istedikleriyse 200 metre öteye çekilmeleriydi. Tabii bu garip teklif mücahitler tarafından derhal reddolundu. Türkler, rumların da hattan 200 metre geri çekilmeleri şartıyla mevzilerini terketmeyi kabul ediyorlardı. Aksi halde yerlerinde kalmak için her ne pahasına olursa olsun direneceklerdi.

Mücahitlerin rumların isteklerini kabul etmesi için çalışanların başında General Thimayya geliyordu. Thimayya türk liderlerle sık sık temas ederek, onlara durumun çok gergin olduğunu, çarpışmaların yeniden başlıyabileceğini söyledi, mücahitlerin geri çekilmesini istedi. Hattâ, haftanın başlarında Dışişleri Bakanlığına gelen haberlere göre, gerektiği takdirde Barış. Gücünün silâhlı bir müdahalede bulunacağını dahi ileri sürdü ama, bütün bu teşebbüsleri başarısız kaldı.

Bu arada, Lefkoşedeki türk kesiminde abluka yüzünden açlık baş göstermişti. Yiyecek maddesi yüklü türk kamyonları rumlar tarafından geri , çevriliyor, gıda yardımının türklerin eline geçmesine mani olunuyordu. Lefkoşeden Ankaraya, Dışişleri Bakanlığına verilmekte olan telsiz haberlerinde ise her an büyük çapta bir hadisenin patlak vermesinin ihtimal dahilinde olduğu, türklerin elinde yiyecek birşey kalmadığı bildirilmekteydi.

Cankurtaran simidi

Haftanın başında Pazartesi sabahı Bakanlar Kurulu bu şartlar altında toplandı- Sabah saat 8 den 13.30'a kadar devam eden bu toplantıda önce Dışişleri Bakanı Hasan Işık, Adadaki gelişmelerin kı-

sa bir panoramasını çizdi. Rum ablukasını, türk mücahitlerin gücünü, yiyecek durumunu anlattı; Hariciyenin, bu duruma bir son vermek için üzerinde durduğu alternatifleri sıraladı.

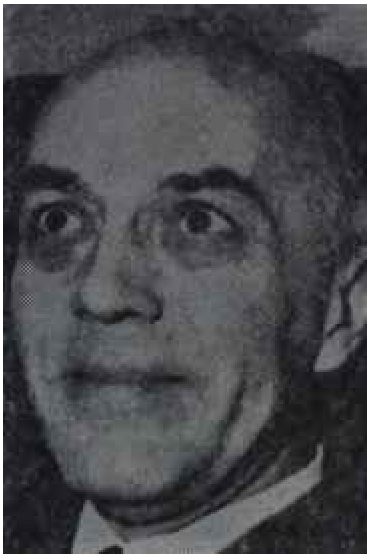
Işığa göre, silâhlı bir müdahale en son düşünülecek ihtimaldir. Önce bütün barışçı yollar. denenmelidir. Amerikanın veya İngilterenin Kıbrıs politikaları özellikle arabulucu Galo Plaza'nın raporundan sonra iyice tebellür etmiştir. Bu bakımdan, kısa vadeli demarşlarda bu iki devletin yardımları söz konusu olmamak gerekir.

Işığın toplantıda üzerinde durduğu alternatif, türk - yunan münasebetleri oldu. Esasen birkaç gündenberi halkoyu, basın yoluyla, Patrikhane için alınacak bazı tedbirler konusunda hazırlanmış sanılıyordu. Bu bakımdan Atinaya karşı girişilecek demarşların ilkini Patrikhanenin denetlenmesi teşkil etmeliydi. Fikir Bakanlar tarafından derhal benimsendi ve uygulanması için detayların tespitine geçildi. Sonuç olarak Maliye ve İçişleri Bakalnlılarıyla. vakıf işleriyle ilgili Devlet Bakanlığının görevlendirilmesi kararlaştırıldı.

Ancak bu, işin daha çok ruhani yönünü teşkil etmekteydi. Oysa bilinen, Yunanistanın -turizm ve deniz filosunun yanı sıra- başlıca gelir kaynaklarından birini de

Recai İskenderoğlu
Söz Gümüşse...

Hasan Işık
Akıl için yol birdir

"Görünmeyen Gelirler*' denilen ve Yunanistan dışındaki yunanlıların sağladığı kazançların teşkil ettiğiydi. Bu sebeple, müeyyidenin kuvvet kazanması için, İnönü Hükümeti devrinde karar altına alınmış bulunan "yunan uyruklu rumların sınır dışı edilmeleri" prensibinin daha sert bir şekilde ele alınması İleri sürüldü. Daha önce öğrenciler ve din adamları için kabul edilmiş olan istisna kaldırılarak, ikamet süresi dolan bütün yunan uyruklu rumların sınır dışı edilmeleri kararlaştırıldı.

Bu arada Hariciyenin telsizleri işliyor, sık sık Lefköşeden. Atinadan haber alınıyordu. Bakanlar Kurulunda en büyük endişe, bu tesirli tedbirler sonucu Adadaki ablukanın derhal kaldırılıp kaldırılmayacağıydı! Zira görüşülmekte olan husus, Kıbrıs Meselesine uzun vadede bir çözüm yolu bulma gayretlerinden çok Lefkoşedeki türk kesiminde abluka altında bulunan binlerce türkün hiç değilse yiyeceğe kavuşmalarını sağlamaktı.

Saat 12.30 sıralarında toplantı salonuna gelen bir haber, bu konudaki endişeleri, bir ölçüde de olsa. hafifletti. Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Halûk Bayülken. Yunan Maslahatgüzarı ile görüşmüş ve Lefkoşedeki türk kesimine 30 ton gıda yardımı ettiğini öğrenmişti. Haber gerçi Lefkoşedeki Tür*kiye* Büyük Elçiliği tarafından henüz doğrulanmamıştı ama. ne de olsa ferahlatıcı bir unsurdu. 30 ton yiyecek, Lefkoşedeki türklerin bir günlük yiyeni cek ihtiyacını karşıladığına göre. Hükümet en azından 24 saat zaman kazanmış oluyordu- Bundan sonra durumun Washington, Atina ve Londra nez dinde protesto edilmesi kararlaştırıldı ve toplantı, basına en ufak bir haber dahi sızdırmama kararı ile sona erdi.

Dostlar alışverişte görsün

Bakanlar Kurulunu ilk terkeden İmar ve İskân Bakanı Recai İskenderoğlu oldu. İskenderoğlu, Başbakanlığın önünde beş saattenberi merakla bekleşen gazetecilere içerde konuşulanlar la ilgili ilk sinyali verdi:

"— Milleti sevindirecek bazı karar lar alındı..."

Gazeteciler daha fazla konuşmak istemiyen İskenderoğlunu bırakıp, merakla, diğer Bakanları beklemeğe koyuldular. Ama umduklarını bulamadılar, İskenderoğlundan sonra çıkan Turizm ve Tanıtma Bakanı Zekâi Dorman:

"— Karnım çok aç. Yemek yiyip, maça gideceğim" dedi. Hükümet sözcüsü Sabri Çağlayangil ise:

"— Bakanlar Kurulu toplantılarına devam edilecektir" şeklinde konuştu ve birkaç yuvarlak lâfla gazetecilerin sorularını geçiştirdi.

Basın mensuplarını asıl tatmin eden. İçişleri Bakanı İsmail Hakkı Akdoğan oldu. Akdoğan, anahatları ile de olsa Patrikhanenin denetimi ve

İhsan Sabri Çağlayangil
... sukut altındır

yunan uyruklu rumların sınır dışı edil meleri konusundaki kararları gazecilere açıkladı. Başbakanlık muhabirleri istediklerini öğrenmişlerdi ama, bunun asıl yetkili ağızlar, Başbakan Ürgüplü veya Yardımcısı Demirel tarafından ifade edilmesini istiyorlardı. Ne yazık ki Ürgüplü, tek kelime konuşmadan arabasıyla oradan uzaklaştı. Demirel ise gazetecilerle, bir devlet adamının. hele bir Başbakan Yardımcısının kullanmaması gereken kelimelerle ve havanda su dövme niteliğinde bir tartışmaya girişti. Genç gazeteciler kendisine "Süleyman Bey" diye hitabediyorlar, Demirel ise. sorulan soru lara "Bu da soru mu?" diye karşılık veriyordu.

Tartışma uzayınca, Demirel ördekbaşı yeşili pardesüsünün yakalarını kaldırdı, yanında Sağlık Bakanı Faruk Sükan olduğu halde, yürüyerek yoluna devam etti. Makam arabaları arkalarından gidiyordu.

Ekilen biçilir

Bakanlar öğleden sonrayı, her türlü Makarios kâbusundan uzak, Türkiye - Portekiz maçını seyrederek geçirdiler. Nasıl olsa önlerinde 30 ton gıda yardımı ile kazanılmış 24 saatlik bir mühlet vardı!

Kabine ancak Salı günü saat 18'de toplanarak Kıbrıs Meselesini yeniden ele alabildi. Toplantı daha çok, önceki gün alınmış tedbirlerin, yapılan demarşlarla sağlanan neticelerin bir mu hasebesi niteliğinde oldu. Aradan geçen 24 saat zarfında t ürk kesimine 120 ton daha gıda yardımı yapılmıştı ki bu, kazanılmış olan dört günlük zaman demekti. Bu süre içinde Yunanistan nezdinde girişilecek teşebbüslerle hiç değilse Lefkoşedeki ablukanın gevşetilmesi bakımmdan bir sonuç almak mümkündü.

Aslında bugün Ürgüplü Hükümetinin izlemekte olduğu politikanın en belirgin özettiğini "günlük" olması teşkil etmektedir. Bazı hallerde ve bilhassa yumurta kapıya gelince dikkat edilen bu husus, bir ülkenin dış politikası için bir ölçü olmak niteliğinden herhalde uzaktır. Sovyetler Birliği gibi büyük bir koz kaçırıldıktan sonra Amerika tekrar eski sapık fikirlerine kapılmış, İngiltere de ay-m yolu tercih etmiştir. Gerçi böylece Türkiyenin Kıbrıs meselesinde Yunanistanla karşı karşıya kalmış olması meseleyi bir hal çaresine bağlayacak yegâne yoldur ve ilk bakışta da durum böyle görünmektedir ama, Amerikanın tarafgirliği sadece Adadaki rumlarla Yunanistanın -işine yaramaktadır. Sam Amca, Türkiyenin demarşlan karşısında derhal, pembe "tarafsızlık" gözlüğünü çıkarıp ortaya koymaktadır. Böylece, yalnız kalan Ürgüplü Hükümetinin politikası da ancak, Lefkoşeye, türk kesimine girecek gıda yardımının tonajını hesaplamaktan ibaret kalmaktadır!

Halûk Bayülken

Fren,,,

idare

Öp babanın elini!

İçişleri Bakanı İsmail Hakkı Akdoğan, haftanın başlarında Pazartesi günü ansızın gazetelerin birinci sayfalarında boygösteriverdi. Ortada fol yok yumurta yokken, MP'Ii Bakan öyle bir demeç vermiş, gazetelerin birinci sayfasına öyle bir yerleşmişti ki, pîri Osman Bölükbaşının bile buna gıpta etmemesi imkânsızdı. Akdoğan gelmiş geçmiş her kabinede en çok politikacı yiyen ve en kaypak koltuk olarak bilinen İçişleri Bakanlığına getirildiğinden beri susmuş susmuş, sonra birden parlayıvermişti:

"— İçişleri Bakanlığında tayinleri Mayıs ayına kadar durdurttum!."

Demeç, yüksek derecedeki memurlar arasında yapılacak tasfiyeyi plânlamak üzere bir komitenin faaliyet halinde bulunduğu -Akdoğan bu komitede MP'yi temsil etmektedir- şu günlerde, ilk bakışta, ılımlı ve tarafsız bir idare yolunda atılmış bir adım niteliği taşıması bakımmdan hayli sempatik görünmektedir. Meselenin aslı da budur. Ama madalyonun öte yüzünde saklı bir diğer gerçek de, demecin bütün Türkiyeye saldığı panik havasıdır. Zira Akdoğan "Mayıs ayına kadar hiçbir tayin yapılmıyacaktır" demektedir ama, demeçten çıkan bir diğer anlam da "Ayağınızı denk alın. Mayıs ayında tayinler var" tehdididir. Yani 1 Mayıs tarihi, Türklyeye yayılmış bulunan bütün valiler, kaymakamlar ve bucak mü dürlerinin başında Damoklesin kılıcı gibi asılı durmaktadır. Şimdi pek çok idareci, basında sallanmakta olan bu kılıcın yerini bir. "devlet kuşu"nun alması için uğraşacaktır.

Aslında İsmail Hakkı Akdoğanın, sözlerinin yaratacağı dalgalanmayı dü şünüp düşünmediği meçhuldür. Ama bilinen, İçişleri Bakanının "tâyinleri Mayıs ayına kadar durduttum" derken ileri sürdüğü gerekçenin makul nedenlere dayanmakta olduğudur.

Haftanın başlarında kendisiyle görüşen bir AKİS'çiye İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Fethi Tansug bu nedenleri şöyle ifade etti:

"— İçişleri Bakanlığında tayin mevsimi İlkbahar ortaları ile yaz sonlarıdır. Bu aylarda yapılan tayinler, personeli, kış aylarında olduğu kadar mutazarrır etmemekte, ev bulmak daha kolay olmakta, çocukların mektebe kayıt işlemleri, kömür, odun derdi hafiflemektedir.."

İsmail Hakkı Akdoğanın dayandığı gerekçe ise daha çok hukuki mevzuatla ilgilidir. Halen İçişleri Bakanlığında, yeni, bir personel rejimi getirecek nitelikte bir yönetmelik hazırlanmaktadır. Böylece, kâğıt üzerinde de olsa. keyfî tâyinlerin, o gün havanın güneşli veya yağmurlu olmasına bağlı kalan tasarrufların yerini değişmez prensipler alacaktır. İşte Akdoğan "tayinleri Mayıs ayına kadar durdurttum" der ken gerekçe olarak meselenin bu yönünü ileri sürmüştür. Zira yönetmelik o tarihten itibaren uygulanacaktır!

Kaş yapayım derken...

Ancak bu arada karanlıkta kalan ve, bütün bu makul nedenlere rağmen bir türlü anlaşılamıyan husus, Akdoğanın durup dururken pat diye, böylesine yankılar uyandırmaya müsait bir konuda demeç vermeye neden lüzum gördüğüdür. Esasen idarede esen panik rüzgârının nedenini de. Akdoğanın tayinler idir tesbit ettiği zaman değil, demecin zamansızlığı teşkil etmektedir.

Gazetelerin birinci sayfalarında iri puntolarla yer alan İçişleri Bakanının

sözleri en çok muhtelit tarihlerde emekliye ayrılmış ve sonradan Danıştaydan bozma kararı almış bulunan 16 eski vali üzerinde tesirini gösterdi. Bunlar Emekli Kanununun, ünlü 39. maddesinin B fıkrasına göre "görülen lüzum üzerine" gerekçesiyle emekliye ayrılmış olan idarecilerdir ve bir süredir uzak kaldıkları koltukların şimdi en iyilerine taliptirler. Danıştaydan bozma kararını aldıktan sonra, İçişleri Bakanlığında kendilerine gösterilecek koltuk için şıra bekliyen bu valiler arasında 27 Mayıs Devriminden önce Namık Gediğin hışmına uğrayanlar bulunduğu gibi, 27 Mayıs sonrası emek liye sevkedilenler de mevcuttur. Bunlardan özellikle ikinci grupta olanlar Akdoğanın demecini âdeta bir müjde gibi karşılamışlardır. Zira bunların hesabına göre. tırpanlanacak olanlar CHP devrinde sivrilen valilerdir, ve herhalde boşalacak yerler için akla gelecek ilk isimlerin de kendi isimleri olması gerekmektedir! İşin garip yönü, 27 Mayıs öncesinin simaları şimdi, AP Genel Merkezinden çok Bölükbaşının kanadını tercih etmektedirler!.

Akdoğanın demecinin bayram havasıyla karşılandığı bir diğer grup da Merkez valileridir. Bunların çoğu CHP İktidarı zamanında Ankaraya alınmıştır ve hemen hepsi şimdi birer cazip post peşindedir. Meselâ bunlardan, Fuar olaylarından sonra Merkez Valiliğine getirilmiş olan eski İzmir Valisi Enver Saatçigil hâlâ Egenin lâcivert sularının hasretini çekmektedir.

Gerek emeklilikten dönme valilerin ve gerekse , Merkez valilerinin şimdi gözlerini dikmiş oldukları makam Zon guldak Valiliğidir. Son Zonguldak olaylarından sonra bu koltuk boş kalmış ve bir türlü doldurulamamıştır. Artık kritik bir yer olarak kabul edilen bu koltuk, her.iki grupta da İstanbul, İzmir ve Ankara için bir tramp len olarak kabul edilmekte ve burada tutunduktan sonra büyük şehirlere atlamanın pek de güç bir iş olmayacağı ifade edilmektedir.

Hükümet

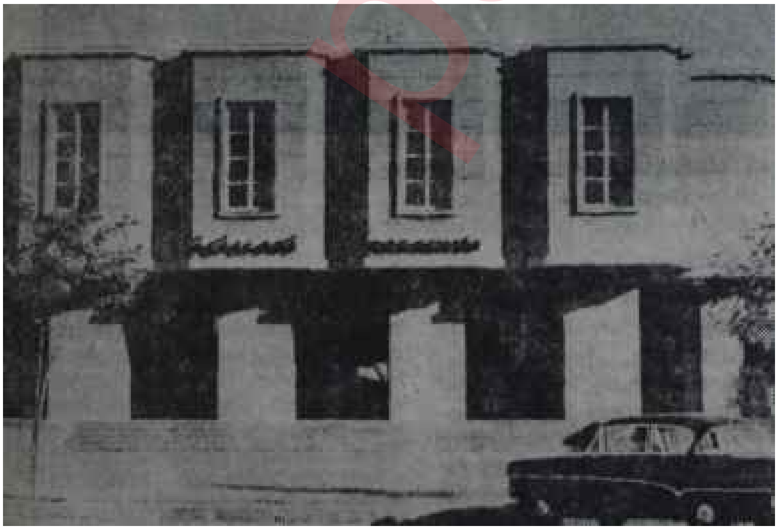
Kıraatciler

İngiltere Parlâmentosunda bir gelenek, asırlardanıberi sürüp gelmektedir. Bu gelenek şudur: Oturum bittikten sonra Parlâmentonun kapısında karşılaşan milletvekilleri, birbirlerine hangi semte gideceklerini sormakta ve sonra yollarına devam etmektedirler. Bu garip âdet asırlarca önce, Londra sokaklarının binbir tehlike ile dolu olduğu, asayişin tam mânasiyle sağlanamadığı devirlerden kalmıştır. Gece geç saatlere kadar devam eden toplantılardan sonra milletvekilleri evlerine kalabalık bir grup halinde dönmekle tehlikeden kurtulmanın yolunu bulmuşlardır. İngilizlerin muhafazakâr karakterinin tipik bir örneği olan bu adet bugün sadece şeklen mevcuttur.

Demokrasi tecrübesi az olan Türkiyede İse, İngilterede olduğu gibi böyle, bir Parlâmento geleneği yoktur. İşte bu eksikliği farketmdş olan IV. Koaıis yon Hükümeti, Parlâmentoya değilse bile, Bakanlar Kurulu toplantılarına bazı alışkanlıklar yerleştirme temayü lünde görülmektedir! Meselâ hemen her kabine toplantısında tekrarlanan bir sahne, bu yolda önemli bir gelişme olarak kabul edilebilir. Şöyle ki:

Suat Hayri Ürgüplü
"Vay hınzır vay!"

Bakanlar Kurulu toplandığında, önce bir MP'li Bakan cebinden bir yazılı kâğıt çıkarıp okumakta, isteklerini bu şekilde sunmaktadır. Arkadan ikinci, daha sonra da Kabinedeki üçüncü MP'li Bakan ceplerinden birer yazılı metin çıkarıp kıraat etmektedirler. Bu o kadar alışılmış bir sahnedir ve metinlerdeki cümleler bir önceki veya daha önceki toplantılarda kullanılan cümlelere o kadar benzemektedir, ki, AP'li Sağlık Bakanı Faruk Sükan bile sık sık, yanındaki Köy İşleri Sakanı Seyfi Öztürk'e eğilip, "üç cümle sonra kendimizi çiğnetiriz, fakat Anayasayı çiğnetmeyiz sloganı gelecek" demektedir.

Gelenek haline gelmeğe istidatlı bir başka sahne de, MP'li Bakanların el-

lerindeki metni iyi kıraat edememeleri ve bir CKMP'li Bakanın derhal müdahale ederek. "Verin bana Beyfendi! Ben o yazıyı iyi tanır, daha rahat okurum" demesi sahnesidir. Ama bu, sırf usûl yerini bulsun diye söylenmiş bir lâf değildir. Zira bugün, CKMP kontenjanından IV- Koalisyon Hükümetinde bulunan Bakanlar, kısa **bir** süre öncesine kadar Bölükbaşı **ile** birlikte çalışmışlardır ve irikıyım liderin çetrefil yazısını okumaya alışkındırlar. Ancak Kabinede akortsuz sesler de yok değildir. Meselâ bir rivayete **göre.** Bayındırlık Bakanı Orhan A P

Suat Hayri Ürgüplü Kabinesi çalışıyor
Dertli dolap

hemen her toplantıda uzun uzun metin kıraat etmeye başlayınca, Başbakan yardımcısı ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel kendisini bir kenara çekmiş ve "Biz seni Ispartadan milletvekili yapacağız. Hem de sen listede ikinci isimsin. Birinci Saadettin Bilgiç, onun arkasından da sen... Biliyorsun, ben İzmirden gireceğim" demiştir. İşte o gündenberi Kabine toplantılarında Alpin sesi kesilmiştir. Söylentiye göre, MP'liler bu olayı genel seçimlerde bütün detaylarıyla seçmene anlatacaklar ve Demirelin, "Hükümetin muhafazakârlığı niteliğine kundak soktuğunu" bir bildiri ile acıklıyacaklardır. Bilbiride, Demirel ile TRT'nin bu yolda işbirliği halinde bulunduklanın da belirtileceği ifade edilmektedir.

M.P.

Bölükbaşılı Koalisyon Destanı

Geçen haftanın, sonlarında Cumartesi günü Başbakan Suat Hayri Ürgüplü ile Turizm ve Tanıtma Bakanı Zekâi Dorman, Turizm ve Tanıtma Bakanlığının Mitihatpaşa caddesindeki gökdeleninde tam 60 dakika başbaşa fısıldaştılar İçeride, "Olmaz ki Paşam...", "Ama beyfendi, bu TRT de.." yollu diyalogların kaç kere tekrarlandığı veya Dormanın elini cebine daldırarak kaç kere Bölükbaşının yazılı direktiflerini gözden geçirdiği meçhul kaldı. Ama bilinen, Ürgüplünün herhalde MP li Bakana pek de neşe verici şeylerden bahsetmediğiydi. Ürgüplü. Dormanla görüşmek için onun Başbakanlığa gelmesini bekliyememiş, makam otomobiline atladığı gibi soluğu Turizm ve Tanıtma Bakanlığının ikinci katında, Dormanm odasında almıştı- Herhalde Ürgüplünün söyliyecekleri çok aceleydi veya ağzını açınca boşanmamak için temiz havaya, sakinleşmiye ihtiyaç hissetmişti..

Bu esrarengiz sohbet bittiğinde Ürgüplünün de, Dormanın da yüzlerinden düşen bin parçaydı. Binayı önce Ürgüplü terketti. Başbakan, sinirli adımlarla, kendisini çalışır haldee beklemekte, olan makam arabasına yollandi. Siyah otomobil birkaç yüz metre ötedeki kavşakta henüz kaybolmuşta ki, bu defa Bakanlığın kapısında bem beyaz bir çehre ile Zekâi Dorman belirdi. Dorman, Ürgüplünün tersine, biraz yorgun ve halsiz görünüyordu. Ürkek adımlarla arabasına yürüdü ve ciğerlerinde kalan son havayı fısıltı halinde şoförüne boşalttı:

«— Meclise!..»

O sırada kavruk MP nin minik Grupu toplantı halindeydi. Dorman,

M.P.'nin Bölükbaşısı
Donkişot

biraz önce Başbakanla konuştuklarımiş, heybetli Genel Başkanına nasıl arzedeceğini düşünerek, aynı ürkek adımlarla toplantının yapıldığı odaya doğru yürüdü ve Bölükbaşı mangasının içtimaına dahil oldu.

MP Grupunun o günkü toplantısı da tıpkı Ürgüplü Dorman halvetinde olduğu gibi kalım bir sis perdesi altında kaldı. Dışarıya ne Dormânın anlattıkları ve ne de Bölükbaşının kükreyişleriyle ilgili tek haber sızdı. Son olarak Dormanın ardından kapanan kapılar tekrar açıldığında, başta Bolükbaşı olmak üzere, bütün MP liler sinirli ve üzgün görünüyorlardı. Grup, âdeta bir büyük kaybın matemi içindeydi. MP korteji ağır adımlarla ilerlerken, Osman Bölükbaşı gazetecilere kırgın bir sesle şöyle dedi:

"— Herkesle münasebetimizi gözden geçireceğiz..."

Böylece, MP Grupuna hakim matem havasının nedeni irikıyım lider tarafından açıklanmış oluyordu- Ürgüplü Dormana ne söylemişse söylemiş, Bölükbaşı da yeni gelin misali hem ağlayıp hem gitmeyi düşünerek resti çekmişti: "Herkesle münasebetimizi gözden geçireceğiz..."

Gerçi koalisyona dahil bir siyasi partinin tek münasebetinin, üyesi bulunduğu hükümetle ve diğer ortaklarla münasebetten ibaret olması gerekir ama bu, genel bir kuraldır. Nevi şahsına münhasır bir kuruluş olan MP ve özellikle onun Genel Başkanı Osman Bölükbaşı için bunun düşünülmesi imkânsızdır. Gerçekten "king size lider" bir süredenberi her fırsatta partisinin CHP ile münasebet lerini kesmiş olduğunu tekrarlamak tadır- Bölükbaşmın karşısındaki bir başka yeldeğirmeni de TRT dır ve MP ile TRT arasında hiçbir zaman normal bir münasebet kurulamamıştır İrikıyım liderin Basın ve Gençlik gibi yan kuvvetlerle de normal bir münasebeti olduğunu iddia etmek güçtür. Yani Bölükbaşı bunlara karşı tâbir yerindeyse - münasebetsizlik halindedir. Böylece, irikıyım liderin münasebetli olduğu tek kuruluş olarak geri ye Ürgünlü Hükümeti ile bu Hükümetteki ortaklar kalmaktadır. MP'de bu hafta işte bu münasebetler gözden geçirildi ve münasebetten ziyade münasebetsizlik kararı alındı. MP önce CHP ile küs olduğunu söyledi. Sonra, Ürgüplüyü de "bir huzurluzluk sebebi" ilân etti.

Yılan hikâyesi..

Ürgüplünün Bölükbaşıya evlat acısı gibi ağır gelen çatık kaşlı ziyaretinin nedenine ve Başbakanla Turizm ve Tanıtma Bakanlığının Paşası Zekâi Dormanın başbaşa neler konuştuklarının sırrına varabilmek -için bir gün önceye, Cuma günü CKMP li Devlet Bakanı Mehmet Altınsoyun odasında yapılan bir toplantıya kadar uzanmak gerekmektedir.

O gün Ürgüplü Hükümetinin ünlü Dörtlü Komitesi - bu Komite başta, kilit noktalarda bulunan yüksek kademedeki memurlar arasında yapılacak değişiklikleri tesbit etmek üzere, ortaklardan her birini temsilen birer Bakanın katılmasıyla kurulmuş, zamanla TRT işi da bu Komiteye ha--ale edilmiştir . toplantısına MP li İçişleri Bakanı İsmail Hakkı Akdoğan, tıpkı lideri, vesika müptelâsı Osman Bölükbaşı gibi bir yığın dosya ile geldi. Akdoğan kararlı görünüyordu. Nitekim daha toplantının başında pat diye ortaya iki teklif attı:

Zekai Dorman
Sanşo Pansa

Turizm ve Tanıtma Bakanlığının hazır. lamış olduğu yeni TRT Kanun Tasalısı derhal Hükümetten getirilerek Meclise sunulmalı, kanunun Hükümete tanıdığı yetki kullanılarak, Genel Müdür Öztrakın işine sön verilmeliydi. İçişleri Bakanının daha bismillah demeden ileri sürdüğü bu iki sert teklif, Komitenin diğer üyelerini şaşırtmıştı. Akdoğana önce, TRT ile ilgili yeni tasarının Bakanlar tarafından incelendiği ve bunlardan 17'sinin tasarıyı Anayasaya aykırı bulduğu izah edildi. Genel Müdürle ilgili teklife ise "hay hay, değiştirelim" dendi. Ama önce bazı hususların aydınlanması gerekiyordu Zira kanunda, Genel Müdürün değiştirilmesi içi gerekli şartlar sıralanmıştı.. TRT yayınları ya milli güvenliği, ya kamu düzenini, ya da devletin dış münasebetlerini sarsacak nitelikte olmalıydı ki Genel Müdür değiştirilebilsin.

Komisyon üyeleri, Akdoğandan. bu hususlardan birinin varit olduğunu gösteren delil isteediler; Bunun üzerine Akdoğan beraberinde getirdiği dosyaları masanın üzerine serdi ve:

"— O halde,-buyrun, TRT'nin yayınlarını inceleyelim" dedi.

Dediğim dedik!

Bundan bir süre önce Turizm ve, Tanıtma Bakanı, TRT yayınlarını kontrol etmek üzere müfettişler göndermiş, fakat bu isteği Anayasaya aykırılık gerekçesiyle TRT Genel Müdürü Adnan Öztrak tarafından kabul edilmemişti. Bunun üzerine Dorman, Başbakanlık kanalıyla Danıştaya başvurmuş, Danıştay 1. ve 3. Daireleri, kararlarında TRT'yi haklı bulmuşlardı. Simdi son karar Danıştay Genel Kurulunundur. Yayınlar Genel Kurul kararına kadar dışarı çıkamıyacağına göre normal olarak bunların TRT'den başka bir yerde bulunmaması gerekir. Ama MP li . İçişleri Bakanı nasıl yapmışsa bilinmez - TRT'çiler de bu konuda hayretlerini gizlememektedirler . TRT yayınlarını ele geçirmiştir. O gün AP li Cihat Bilgehan, CKMP li Mehmet Altınsoy ve YTP li Sekip İnal, Akdoğanın getirdiği yayınları tek tek incelediler. Fakat görüldü ki, bu yayınlardan hiçbiri ne millî güvenliği, ne kamu düzenini ve ne de devletin dış münasebetlerini sarsacak niteliktedir. Bunlar tamamen tarafsızdır, hiç birinde suç unsuru yoktur. Bu arada üzerinde uzun uzun tartışılan tek band, geri kâlmış ülkelerle ilgili bir program oldu. Akdoğan tarafından, bu programda verilmiş olan Türkiyedeki toprak dağılımı ile ilgili rakamların doğru olmadığı ve sol propaganda yapıldığı ileri sürüldü. Meselenin biraz daha aydınlığa kavuşması için Altınsoyun odasına istatistik Genel Müdürü çağırılarak kendisinden bu rakamların doğru olup olmadığı soruldu.. Genel Müdür buna, rakamların İstatistik Genel Müdürlüğünün elindeki rakamlardan farklı olduğunu söyleyerek cevap verdi. Bu cevap, İsmail Hakkı Akdoğanın beklediği mucizeyi teşkil ediyordu. Bölükbaşının Bakanı, bu programa dayanı-

"Kara Cübbeliler" Edebiyatı

Bir tutum, o yolu seçmiş olanlara hayır getirir, ondan sonrakiler aynı istikamette giderler. Bunu anlamayacak bir şey yoktur. Fakat bir tutum onu seçmiş olanların başına belâ getirdiği halde aynı davranışı benimsemenin, her halde akılla fazla bir ilgisi yoktur. AP'li gazetelerde Üniversite hocalarını gene "kara cübbeliler" diye hakarete maruz tutma teşebbüslerini gördükçe insanların maziden ders alma kabiliyetlerinin sıfır olduğu anlaşılıyor. (Bk. Adalet Gazetesi - 21.4.1965)

Gerçi, bir noktayı insafla belirtmek lâzımdır. Süleyman Demirelin idaresindeki AP'nin resmi tutumu, bu çeşit yayınlarının havasıyla taban tabana zıttır. Hatta aksine, eğer AP'nin önümüzdeki seçimlerden sonra CHP ile bir koalisyon kurabilmenin hazırlığı içinde olduğu söylenilirse fazla hata edilmiş olmaz. AP bir yandan CHP ile çalışmamaya çalışırken diğer taraftan iki büyük parti arasında bir işbirliği köprüsünün kurulmasındaki büyük faydaları çıtlatmaktadır. Tabii seçim sonrası, en ziyade seçimlerin sonucuna bağlıdır. Memleketin hangi iktidarın idaresine geçeceği seçmenin oyu tasnif edilince belli olacaktır. Buna rağmen, iki partideki gerçekçiler de yüzde 50'nin üstünde bir çoğunluğu hayâl saydıkları için AP ve CHP arasında tamir edilmeyecek uçurumlar açılmaması **doğrudur ve akıllıca bir harekettir. Üstelik, memleket menfaatlerine de uygundur.**

Ancak, Yassıadanın dahi uslandırmamış olduğu bir takımın gayretlerinin AP'ye hiç zarar vermediğini söylemek de kolay değildir. Onların kalemlermin ucunda beliren bu "kara cübbeliler" gibi lâflar ister istemez insana onların devrini hatırlatmakta ve sempatik olmayan hisler ilham etmektedir. Bunlar, -ne kadar saklarsa saklasın AP'nin iktidarda olduğu hiç kimsenin meçhulü değildir - İktidardaki bir partinin bazı davranışlarından kuvvet alırlarsa Süleyman Demirelin taktiği havaya gider.

Nedir, bu davranışlar?

İktidarın büyük partisi, TRT işinde Bölükbaşıya uyacak mıdır, uymayacak mıdır? İktidarın büyük partisi memurların başına Damokles kılıcı asmayı akıllılık sayacak mıdır, saymayacak mıdır? İktidarın büyük partisi memlekette bir Cadı Kâzanı Kaynatıp aslında kriptoların işini kolaylaştıracak mıdır, kolaylaştırmayacak mıdır? İktidarın büyük partisi "tavşana kaç, tazıya tut" der gibi bir takım maşaları kullanacak mıdır. kullanmayacak mıdır? Yani AP sakin bir iktidar - ve tabii CHP soğukkanlı bir muhalefet - olacak mıdır, olmayacak mıdır?

larak Genel Müdürün derhal İşten uzaklaştırılmasını istedi. Ama Komisyonun diğer üyeleri hiç, de Akdoğan gibi düşünmüyorlardı. Bölükbaşının Komitedeki sözcüsüne, programın yanlış bilgi vermek yönünden hatalı olduğunun kabul edildiği, fakat bunun TRT Genel Müdürünün işten uzaklaştırılmasını gerektirecek kadar önemli olmadığı, ancak bir sözlü soru konusu olarak Meclise getirilebileceği söylenildi. Ama Akdoğan dayattıkça dayatıyordu. MP li Bakan, tıpkı liderini hatırlatan bir tirada girişti, bol bol vatan, millet, cumhuriyet, demokrasi. Anayasa lâfları ettikten sonra tabanca gibi patladı:

"— Biz kendimizi çiğnetiriz de Anayasayı çiğnetmeyiz..."

Oysa ortada ne kendisinin, ne de Anayasanın çiğnenmesi için bir sebep vardı. Üstelik Komitenin diğer üç üyesi, birkaç saatten beri, Anayasanın çiğnenmesine yol açabilecek bir kanunun kabul edilmemesi için çaba gösteriyorlardı. Akdoğan ısrar etti, diğer üç Bakan da dillerinin döndüğü kadar meseleyi izaha çalıştılar.

Kulağa Küpe..

"Boş ver!„

İsmet İnönüye sordular:
Millet Partisi, Cumhurbaşkanı ve Başbakanın davetlerinin haricinde C.H.P. yi tanımıyormuş?
İsmet İnönü sordu: - Millet Partisi de ne?

Dakikalar ilerliyor, fakat İçişleri Bakanı bir türlü Nuh diyor Peygamber demiyordu. Nihayet Akdoğan öfkeyle yerinden fırladı dosyalarını toplarken, ertesi gün Bölükbaşının ağzından savrulacak olan tehdidin ilk sinyalini verdi:

"— O halde, münasebetlerimizi tekrar gözden geçiririz!."

Bilgehan, İnal ve Altınsoy bu sert çıkış karşısında Akdoğanın gönlünü almaya, yeni yeni alternatifler ileri sürerek, bu kaprisli ortağı tatmin etmeye çalıştılar, fakat başaramadılar.

MP temsilcisine son teklif, TRT Genel Müdürünün değiştirilmesi ile ilgili maddenin ruhuna uygun bir rapor hazırlaması ve bu raporda Adnan Öztrakın işten uzaklaştırılmasını gerektirecek delilleri belirtmesi şeklinde oldu. Akdoğanın bu teklife cevabı sert ve kesindi:

"— Raporlar ancak bir meseleyi uyutmak içindir!"

Artık konuşacak birşey kalmamıştı, toplantı dağıldı.

Zeval işaretleri

Bu trajik toplantının MP cenahındaki olumlu etkisi, Akdoğanın Bölükbaşıya olup bitenleri bir bir anlatmasmdan ve Bölükbaşının da Dormana "Tasarıyı sen hazırlattın, Anayasaya uygunluğunu da ispat et!" ül-

Genel Müdür Öztrak ve Radyoevi
Yeldeğirmenleri

Mehmet Altınsoy
Hay aklınla bin yaşa

timatomunu vermesinden ibaret oldu. Komitedeki diğer temsilcilerden Cihat Bilgehan **ile** Mehmet Altınsoy ise ertesi sabah soluğu Başbakanlıkta, Ürgüplünün odasında aldılar. Altınsoy ve Bilgehanın Ürgüplüye neler söylediklerini tahmin etmek pek güç.değildir. Nitekim o sabahki üçlü görüşmeden birkaç dakika sonra Başbakanın siyah makam otomobili Turizm ve Tanıtma Bakanlığının Mithatpaşa cadesindeki gökdeleninin önüne yanaşıyordu.

TRT yüzünden Ürgüplü Hükümetinde beliren "Bölükbaşı çatlağı"nın MP yi Hükümetten çekilmeye zorlıyacak kadar derinleşip derinleşmiyeceği henüz meçhuldür ama, bilinen, irikıyım liderin tabiatı iktizası bu sürtüşmelerin devam etme istidadında olduğudur. Nitekim Cuma günü alevlenen, ertesi sabah su yüzüne çıkan MP ile Hükümet ortakları arasındaki anlaşmazlık içinde bulunduğumuz hafta had safhaya ulaşmış, MP tarafından **Salı** günü yayınlanan bir bildiride Ürgüplü, TRT konusundaki tutumu yüzünden "Koalisyon ortakları arasında ahenk ve birliği bozmakla" suçlanmıştır.

İsmail Hakkı Akdoğan
Çamdeviren

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Güney Kore

Sokağa dökülenler

Geride bıraktığımız hafta içinde Güney Korenin başkenti Seulde dolaşanlar, kendilerini, eski Başkan Syngman Rhee'nin iktidardan uzaklaştırıldığı günlerde sanıyorlardı. Sokaklarda polislerle öğrenciler kovalamaca oynuyor, orada burada patlayan gözyaşartıcı bombalar ortalığı dumana boğuyordu. Hela bir ara gösterilere katılan öğrencilerin sayısı beş bini bulmuş, polis kuvvetleri kendilerine taş fırlatan bu haşarı gençlerle başa çıkamıyacaklarını anlayınca askerî birliklerden yardım istemek zorunda kalmışlardı.

Hatırlanacağı gibi, Güney Korenin eski kuvvetli adamı ihtiyar Syngman Rhee. bundan tam beş yıl önce, 19 Nisan 1960'da buna benzer öğrenci gösterileri sonunda devrilmişti. O zaman öğrenciler ihtiyar Rhee'nin kurduğu dikta törlük düzeninden hoşnut değillerdi, ülkede demokrasi kurulmasını istiyor tardı. O zamandan buyana geçen beş yıl içinde köprülerin altından çok sular akmış, Güney Korede iyi-kötü bir demokratik düzen kurulmuştu. O halde bu öğrenciler şimdi ne istiyorlardı?

Bu sorunun en açık karşılığını veren, Güney Korenin eski devlet başkanı Poşun Yun oldu. Geçen Cumartesi günü Seuldeki Hyong Çang stadyomunda o tuzbin kişinin katıldığı bir mitingde konuşan Poşun Yun, yeni Güney Kore yöneticilerinin Japonya ile vardığı anlaşmaları şiddetle verdi ve yeni devlet başkanı Park Çung Hee'nin "Japonya ile Güney Kore arasındaki münasebetleri düzeltmeye çalışırken herşeyde tâviz veren bir politika güttüğü için milli bir hain olduğunu" ilân etti. Bu konuşmadan sonra stadyomdaki kalabalık yeni den sokaklara döküldü, öğrencilere katılan halkla polis kuvvetleri arasındaki çatışmalar yeniden alevlendi. Bu sırada polis barikatları yıkıldı, bir polis karakoluna saldırıldı ve dışarıya çıkarılan eşyalar hemen oracıkta ateşe verildi.

Eski defterler

Park Çung Hee hükümetinin .Japonya ile yapmak istediği anlaşmalar Güney Korelileri neden bu kadar kızdırmışdı? Bilindiği gibi Kore 1895 yılın--a Japon nüfuzu altına girmiş ve 1905 yılında Japon toprakları arasına katılmıştı. Korenin Japon boyunduruğundan kurtulması aradan kırk yıl geçtikten sonra, İkinci Dünya Savaşı sonundadır. Elli yıllık Japon yönetimi, Kore halkında Japonyaya karşı büyük bir nefret uyandırmıştır. Japon egemenliğine karşı ilk bayrak açanlardan biri olan Syngman Rhee, Güney Kore bağımsızlığa kavuştuktan sonra başkan olunca, Kore karasularının çok ötesinde bir çizgi çizerek Japon balıkçılarını bu çizgi içinde balık tutmaktan menetmişti.. Güney Kore kıyı koruma gemileriyle-- Japon balıkçıları arasında bu yüzden çıkan çatışmaların sayısı arttk unutulmuştur.

Syngman Rhee'nin iktidardan düşürülmesinden sonra işbaşına gelen hükümetler, kamuoyunun baskısından korkarak, bu çizgiyi değiştirmekten kaçınmışlardır. Fakat 1963 Kasımında yapılan seçimlerle iktidara geçen General Park, durumunu kuvvetlendirdikten sonra, Güney Kore ile Japonya arasındaki münasebetleri düzeltmek amacıyla bu konuya el atmış ve bir yıl süren çalışmalar sonunda iki taraf arasında Syngman Bhee çizgisini kaldıran bir balıkçılık anlaşması hazırlanmıştır. Bu anlaşma gereğince Japonya Güney-Kore karasularını 12 mil olarak kabul etmekte, Güney Kore de açıkdenizlerde balık avlama.serbestliği ilkesine uymayı yüklenmektedir.

Gerçi balıkçılık konusunda varılan bu anlaşmanın yanısıra hazırlanan başka anlaşmalarla Japonya Güney Koreye Japon işgali, altında uğradığı zararları ödemek için on yılda 500 milyon dolar vermeyi, ekonomik yardım yapmayı ve Japonyada yaşayan 600 bin Korelinin durumunu düzeltmeyi de yüklenmiştir ama, Japon egemenliği altında çektiklerini unutamayan Güney Koreli sağcılar şimdi bütün bu anlaşmaların karşısına dikilmiş bulunmaktadırlar. Park Çung Hee hükümeti halk arasında beliren kuvvetli muhalefete rağmen bu anlaşmaları Mayıs başında imzalayacağını açıklamıştır. Hükümetin bu sözünü tutup tutmayacağı önümüzdeki günler içinde belli olacaktır.

Syngman Rhee
Maziden ders alınsaydı!

Maonun İzinde

Amerikada yayınlanan gazetelerin yazı işleri müdürleri geçen hafta Washington'da buluşup bir kongre yaptılar. Bu kongre sırasında yazı işleri müdürlerine birçok sorular soruldu. Bunlardan bir tanesi de, dünya barışını en çok tehdit eden devlet adamının kim olduğuydu.

Bu amerikan dostlarımız doğrusu tuhaf oluyorlar. Yukarıdaki sorüya verilen cevaplar da dostlarımızın bu niteliğini açıkça ortaya koyuyor. Sayın yazı işleri müdürlerine göre, dünya barışını tehdit eden devlet adamlarının başında Mao Çe-tung geliyor. Haydi buna peki diyelim; ya onun arkasında kim var dersiniz? İmkanı yok, bilemezsiniz! Onun arkasındaki de General Be Gaulle!.

İyi ama, şu sırada bir yandan durmadan barıştan söz açıp, öteyandan Kuzey Vietnama bombalar yağdıran Başkan Johnson nerede, diyeceksiniz. Hemen söyleyelim; yapılan ankette onun da adı geçiyor. Hem de, yan işleri müdürlerinin yüzde yetmişine göre, iyi bir dış politikacı olarak!...

Nasıl da gülersiniz, değil mi!..

Bulgaristan

Kimin darbesi?

Adı bütün dünyada bilinen ünlü UPI ajansı, geçen haftanın sonlarına doğru Sofyadan, her tarafta büyük, ilgiyle karşılanan bir haber verdi. Bu ajansın iyi haber alan bir kaynaktan öğrendiğine göre, Bulgar Komünist

Partisi içindeki Pekin taraflısı bir grup bu ayın başlarında yönetimi ele geçirmek için bir darbe hazırlamışlar, fakat Bulgaristanın Moskovaya sadık yöneticileri bu darbe teşebbüsünü boşa çıkarmışlardır.

Verilen bilgiye göre, darbe hareketi 7 Nisanda, Bulgar Komünist Partisi merkez komitesi üyelerinden Ivan Todorof - Gorunyanın yaşadığı apartmanda ölü olarak bulunması üzerine aydınlığa çıkmıştır. İlgili çevrelerce bir intihar kabul edilen bu olaydan sonra, aynı gün, Sofya askeri bölge komutanı General Tsvetko Anef de esrarlı bir şekilde ortadan kaybolmuştur. Olayın ortaya çıkmasından sonra gelen ilk haberler General Anefin kısa bir süre içinde saklandığı yerde bulunarak tevkif edildiğjni bildiriyorlardı. Oysa sonradan alınan ve doğruluğu şu satırların yazıldığı sıraya kadar kesinlikle bilinmeyen ilinci bir habere bakılırsa, Anef, sınır muhafızlarına verilen alarma rağmen Yugoslavyaya sığınmayı başarmıştır.

Gene olayın ortaya çıkmasından sonra gelen ilk haberlere göre, gerek Todorof . Gorunya, gerekse Anef, şimdiki yöneticileri işbaşından uzaklaştırmak isteyen bir grupla işbirliği yapıyorlardı. Ancak Çin-Sovyet uyuşmazlığında Pekinin tarafını tutan bu grup iktidarı ele geçirmek üzere planlar yaparken güvenlik polisi tarafından meydana çıkarılmış ve bütün üyeleri tevkif edilmiştir. Bunun üzerine yakalanacağını anlayan Todorof - Gorunya intihar etmiş, General Anef ise Yugoslavyaya sığınmıştır. Sonradan gelen-haberlere göre, bunlar Pekin taraflısı olmaktan çok, stalinci olarak tanınan kimselerdir. Nihayet, bu iki haberi de yalanlayan üçüncü bir söylentiye göre de darbe ne Pekin, ne de stalinci sertlik taraftarları tarafından hazırlanmıştır. Darbe, Bulgaristanın demokratlaştırılmasını isteyen "revizyoncu'" bir grup tarafından hazırlanmıştır.

Şu satırların yazıldığı sıralara kadar UPI ajansı tarafından verilen bu haber konusunda tamamlayıcı bir bilgi alınmış değildir. Belgrattan bildirildiğine göre, Sofyadan gelen yolcular bulgar yöneticilerine karşı komplo söylentilerini doğrulamışlar, fakat bunların söyledikleri insanı bu konuda kesin bir yargıya ulaştıracak nitelikte olmamıştır. Anlaşılan Sofyada geçen hafta içinde olup bitenleri anlamak için bir süre daha beklemek gerekecektir.

Lale Kura ve eşi Haluk Kura bir davette

*Dışı sizi yakar **içi** bizi*

Hariciyeciler

Yaldız ve altı

(Kapaktaki temsilci)

*B*undan bir kaç yıl önce İngilterede, Buckingkam Sarayında bir hâdise cereyan etti. Sarayın muhteşem salonlarında Kraliçenin bir daveti vardı- Her taraf ışıktan pırıl pırıl yanıyordu- Herkes şıktı, güzeldi, gösterişliydi. Bu hava içinde, davetin ortalarında, bir lord yeni tanıştığı bir genç kadına sordu:

"— Madam, ski için kışları İsviçliye mi gidiyorsunuz?"

Genç kadın boylu, ince, kumral, mavimsi yeşil gözlü, uzun kirpikliydi., ve baktı. Elinde olmaksızın lorda ters bir baktı, fakat nerede olduğunu ve niçin orada bulunduğunu çabuk hatırladı- Onun içini **dilinin ucuna** gelen **elinin körü**" tertibi lâfı yuttu, mümkün olduğu kadar tatlı bir gülümsemeyi yüzüne yayarak:

"— Hayır, maylord, ski için kışları İsviçreye gitmiyorum" dedi.

Aynı kadın, Lâle Kura, -Dışişleri Bakanlığı Protokol Dairesi Umum Müdürü Halûk Kuranın 29 yaşındaki eşi- bu haftanın içinde bir gün. Küçükesatta eşi ve çocuklarıyla oturduğu babasının evinin mütevazi döşenmiş bir odasında -Ankarada evler pahalıdır ve Ankarada hariciyeciler çok az para alırlar-, karşısındaki AKİS muhabirine baktı, gülümsedi, sonra-sözlerine şöyle devam etti :

"— Londra ya gideli çok olmamıştı O zaman bir küçük çocuğum, bir de bebeğim vardı. Bir sabah, alışveriş için erken sokağa çıktım- Bebeği arabasına da, bir süper marketin önünde bırakırak, kızım elimde, dükkâna daldım- Çıktığım zaman bir elimde çocuk, diğer elimde, kolumu büken, çok ağır ve teneke kutularla dolu bir erzak paketi vardı. Üstelik, arabadaki bebek de ağlıyordu- Üçünü eve nasıl getirdiğimi unu - tamam. Eve dönünce yemek pişirmem, çocukları beslemem, ortalığı temizlemem gerekiyordu- Ama asıl önemlisi, çaya resmî bir **misafir** bekliyordum ve o gece Buckingham Sarayındaki resepsiyona gidecektik. Bunun için de giyineceğim elbiseyi ütüleyecek, gerekli rötuşları yapacaktım. Ne ise...Sonunda herşey yoluna girdi- O sırada tek lüksümüz gece sokağa giderken çocuklara bir refakat tutmaktı. Bir kadınla anlaşmıştık. O geldi, ben de nihayet beyaz eldivenlerimi giyinerek Kraliçenin Sarayına doğru, eşimle yola çıktım.

"Beyaz eldivenli ağır işçiler"

Lale Kura bir sigara ikram etti. sonra, aynı zeki gülümseyişiyle sözü-

ne döndü:

"— Adam bana, ski için kışları İsviçreye gidip gitmediğimi işte böyle bir gecenin ortasında sordu. Ne cevap verebilirsiniz? Zaten o gece, tıpkı sonraları daha başka gecelerde olduğu gibi hana, mütemadiyen, günlük hayatımdan çok uzak meseleler üzerinde, Türkiyenin ve dünyanın meseleleri üzerinde sorular sordular, fikrimi almak istediler. Herkes büyük bir rahatlıkla Londradaki sanat gösterilerinden, tiyatrotardan, konserlerden bahsediyordu- Dinlenme saatinin henüz gelmediğini o zaman iyice anladım. Bu da görevlerin bir devamı idi. Bundan böyle, evde iş bitince de dinlenemiyeceğimizi ayrıca sezmiştim. Ev işlerine ek olarak olayları izlemek, çok okumak ve gerektiği şekilde de gezmek gerekiyordu."

" Lâle Kura .bir soluk sustu, sonra: "— Tabii bütün bunlar bana has şeyler değildir" diye konuşmasına devam etti. "Bütün Dışişleri memurlarının eşleri aynı meselelerin içindedirler. Gezme, eğlenme, vakit geçirme diye bildiğimiz şeylerin çoğu bir görev olmuştur ve insan bunun ağırlığını anlar.

Gerçi bu sözlerin insana "Biraz da **biz** ölelim" hikâyesini hatırlatmaması kolay değildir ama. Lâle Kura sahiden samimi, açık kalpli bir genç kadındır ve bir genç kadın her gece vazifelen dışarı çıkmak zorunda kalır, kendi hiç özel hayatı olmaz, bütün işlerini bizzat yapar, yemeğini pişirir, çocuklarına bakar ve bir adamı olmazsa başka türlü de konuşamaz. Ancak "bütün dışişleri memurlarının eşleri aynı meselelerin içindedirler" lâfındaki mübalağa payıyla mensup olunan zümrenin müdâfaası gayreti, şüphesiz, Lâle Kuranın bu şekilde konuşmasının bir sebebini teşkil etmektedir. Gerçek şudur ki "Biraz da biz ölelim" ne kadar doğruysa, davulun sesinin uzaktan hoş geldiği o nisbette hikmet dolu bir atasözüdür.

Göz dikilen hayat

Lâle Kuranın hayatının bir yönü, yani madalyonun bir yüzü çok kimsenin, çok genç kızın göz diktiği bir hayattır. Yabancı memleketlerde getirilen uzun yıllar, orada alınan iyi para, şaşaalı hayat, yemekler, kokteyller.. Gepgenç bir kadınken İngiltere Kraliçesine takdim edilmek. Gülbenkyanlarla, Kral Hüseyinlerle tanışmak. İlgi çekici şahsiyetlerle konuşabilmek. Bunlar hariciyeci eşliğinin inkâr edilmez avantajlarıdır..

Fakat Lâle Kura gibi kendinin veya eşinin şahsi geliri bulunmayan, buna mukabil kafası çalışan, yani kuş beyinli olmayan, görevlerini ve sorumluluklarını müdrik hariciyeci eşleri için durum sadece bu kadar değildir. Bugün, bilhassa Merkezde bulunan hariciyeci eşlerinin pek çoğu işte bu sınıfa dahildirler. Bunlar, bir yandan evlerini çekip çevirirken diğer taraftan da kocalarına yardım etmeye çalışmaktadırlar. Eşi Protokol Dairesi Umum Müdürü olan Lâle Kura, işgal ettikleri bu mevki dolayısıyla da işi en çok olanlardan biridir.

Kolejli Lâle Kura
Hayata ilk adım

Nitekim geçenlerde o çevrede şöyle bir hâdise cereyan etti.

Saçları kısaca kesilmiş, sempatik hareketleri olan topluca kadın, yanındaki aynı derecede şık ve zarif üç kadına doğru eğildi ve sesini hafifçe alçaltarak, fransızca:

"— Ağır işli bir elbisem var, bu akşam nasıl durur diye düşünüyorum" dedi.

Kadınlar hemen, aynı anda cevap verdiler:

"— Mükemmel olur !"

Sonra da, rahatlamış gibi birbirlerine baktılar. Aynı anda her üçünün de kafasını kurcalayan mesele galiba aynı idi: Elbise!.. Onlar da elbiselerini düşünüyorlardı. Gerçi ne giyineceklerimi çok daha önceden tasarlamışlardı ama, misafir ve ev sahibeleri arasında ki bu "kadınca" konuşma, protokolün klâsik kaideleri içine sokulabilen samimi bir anlaşmanın tipik bir örneği idi ve buna benzer davranışlar, günlerdenberi devam eden resmi ziyarete büyük "sıcaklık" getirmişti.

Gönüllü görevliler

Misafir, 80 kişilik maiyeti ile memleketimizi resmen ziyarete gelen Tunus Cumhurbaşkanı Habib Burgibanın eşi Bayan Burgiba idi. Dışişleri Protokol Umum Müdürü Halûk Kuranın eşi Lâle Kura, Protokol Dairesinde refakat umum müdürlerinden Necdet Özmenin eşi Emel Özmen ve Umum Müdür Muavini Yalçın Kurtbayın esi Berrin Kurtbay kendisine mihmandarlık ediyorlardı. Üç kadın, misafirler gelmeden çok önce, başbaşa vermişler, heyete katılan kadınlar için ayrıca detaylı bir gezi programı hazırlamışlar. Bakanlığa ait bir eski model minibüsten faydalanarak ziyaret yerlerini peşinen dolaşmış, türk ve tunus bayraklarını dağıtmış ve müesseselerle işbirliği yapmışlardı. Misafirleri Esenboğa hava alanında karşılamaya gittikleri zaman tek bir dertleri kalmıştı: Programı saatlere sığdırmak!.

Burgibalar çok yakınları ve Tunus devlet büyükleri ile Hariciye Köşkünde kalıyorlar, delegasyonun diğer kısmı Ankara Palasta misafir ediliyordu. Üç arkadaş, protokolün bütün kaidelerine harfi harfine uymaya kararlı olarak, her çıkıştan sonra misafirleri tam heyet halinde, önce Hariciye Köşküne, sonra da Ankara Palasa götürüyorlardı. Yeni bir ziyarete veya davete icabet edebilmek için de yine aynı merasimle, misafirleri yerlerinden almadan önce bir koşu eve gidip, çoğa zaman *on* dakika içinde kıyafet değiştirmek zorunda kalıyorlardı.

Tabii bütün mesele sadece elbise değiştirmekten ibaret değildi. Tunus delegasyonunda, Türkiyenin sosyal ve ekonomik konuları ile yakından ilgili iyi yetişmiş, önemli kadınlar, gazeteciler, yazarlar, televizyon program şefleri, okul müdireleri, dernek başkanları ve çeşitli meslekten kadınlar da vardı. Bunlar, çeşitli müesseseleri ziyaretleri sırasında çeşitli sorular soruyorlar Türkiyenin meselelerini. Atatürk dev rimlerinin bugünkü durumunu öğrenmek istiyorlar, yeni fikirler ediniyor veya bugüne kadar duymuş olduklarının doğruluğunu araştırıyorlardı., Fransızca veya ingilizceyl mükemmel surette konuşan mihmandarlar bir yandan bu soruları cevaplandırırken, bir yandan da müesseselerde kendilerini gerekli kimselerle tanıştırıyorlar, gerektiği zaman tercümanlık da yaparak, büyük bir milli sorumluluk duygusu altında, son derece dikkatli ve titiz davranıyorlardı. Ankara ve İstanbuldaki ziyaret sırasında mihmandarlar, kadın delegeasyonu Olgunlaştırma Enstitüsüne, Yardımsevenler müessesesini, **Türk**

Kadınlar Birliğine, Çocuk Bakım Derneğinin faaliyetlerini izlemek üzere Ankara Tıp Fakültesine, müzelere, camilere, saraylara, tarihi eserlere götür, müş, kadın derneklerinin misafirler tarafından kabulünü sağlayan resepsiyonlar düzenlemiş, ayrıca erkeklerle gidilecek müşterek davetlerin, ziyaretlerin, toplantıların kendi programlarını aksatmaması için büyük çaba sarfetmişlerdi. Resmi ziyaretler için program hazırlanırken üzerinde durulacak önemli bir husus da, misafirlere, ne ka--ar resmi olurlarsa olsunlar, serbest zaman hakkı tanımak, onları programla fazla bunaltmamaktır. Tunus delegasyonu, özellikle İstanbulda bu fırsatı bulmuş ve boş zamanı kapalıçarşıda alışveriş yaparak, en iyi bir şekilde değerlendirmiştir. Bayan Burgiba da eşiyle, Şale Köşkündeki basın toplantısına katılmaya önem vermiş ve programın kendisine bu imkânı bağışlamasından ötürü çok memnun olmuştur.

Tunus Cumhurbaşkanının memleketimizi ziyareti, Dışişleri Bakanlığı görevlilerinin eşlerinin mihmandar lığımlgerektîren ilk ziyaret değildir. Memleketimizi eşleriyle beraber ziyaret eden yabancı devlet büyüklerini karşılamada, özellikle Protokol Umum Müdürlüğünde görevli memurların eşleri, ötedenberi, tabii olarak görevlidirler. Geçen yıl Pakistan delegasyonu aynı şekilde karşılanmış, Pakistan Dışişleri Bakanı Zülfikar Ali Buttunun eşi Begüm Buttu ve Eyüp Hanın kızı, Ankarada misafirlikleri sırasında görevli hanımlar tarafından ağırlanmışlardır. Çok yakında Sovyet Dışişleri Bakanı, eşiyle beraber memleketimizi ziyarete gelecek ve Bakanlık, görevli hanımlara, hiç şüphe yok ki bir kere daha başvuracaktır.

Bir dişi kaplan

Gerçi son ziyarette olduğu gibi hanımlarımız bu işten daima yüzlerinin akı ile çıkmışlardır ama. protokole tabii olarak dahil olan memur eşlerinin yanında onlara yardımcı görevlilerin de bulunması, gündengüne gelisen dış münasebetlerin tabii bir icabı olmalıdır. Halbuki Bakanlıkta ne böyle bir âdet, ne bu çeşit bir tahsisat vardır. Tek şans. bugün Protokol Umum Müdürlüğünde bu işi gerçekten başara cak memur eşlerinin bulunmasıdır. Meselâ bunlardan Lâle Kuranın, "Protokolün saat gibi işlediği bir memleket" olarak tarif ettiği İngilterede dört yıl bu protokolün içinde yaşamış olmnsı, hiç şüphe yok ki kendisine çok faydalı olmuştur.

Lâle Kurayla konuşan her hangi bir kimsenin, bu genç kadındaki "mensup olduğu zümrevi savunma" gayreti ve arzusu karşısında hayranlık duymamasına imkân yoktur. Hariciye hücuma mı uğradı? Dünyanın en bedbaht kadını Lâle Kuradır. Hariciyecilerin üzerine şimşekler mi yağdırıldı? Lâle Kura kızgındır, üzündür. Tartışmalar bu konuya geldi mi, o tatlı bakışlı, nükteli genç kadın bir dişi kaplan gibi erkeklerini ve müessesesini korumak için bütün tırnaklarını dışarı çıkarır. Hele tenkit edilen kocasının ta kendisi ise, o zaman tenkit edenin vay haline.. Çok zaman yakışıklı ve soğukkanlı Halûk Kura eşini "boş ver, canım" diye teselli etmeye çalışır. Ama Lâle Kura artık başka bir Lâle Kuradır. Tabii söylediğine göre, tenkitte istediği tek şey "objektifliktir". Ama, tenkide kızan kim. bu kızgınlığı "efendim, tenkit objektif olmadığı için" hissetmemektedir ki?.

Lâle Kuradaki bu "müessese aşkı", çocukluğundan beri hariciye çevresinde yaşamış olmasının neticesidir. Bir ikiz kardeşi gibi anlaştığı ablası Jale, Lâle henüz pek küçükken bugün Ghanada Büyük Elçi olan Mahmut Dikerdemle evlenmiştir. Lâle hariciye muhitine öyle girmiştir. Jale şimdi, Birleşmiş Milletlerdeki Başdelegemiz Orhan Eralpin eşidir. Lâlenin öteki ablası Nilüfer -o da, Jale de felsefeden mezundurlar- evli olarak dışarda, Amerikadadır. Lâlenin ağabeyi Orhan Mizanoğlu ise New-York'taki temsil heyetimizde görevlidir..

Yani Lâle Kuranın, Hariciye ve haricivecileri savunması için sebebi tek değildir.

Lâle Kura ve Gülbenkyan bir toplantıda

Hancı ve yolcu hikayesi

Bir Bayan Hariciyeci

1936 yılında İstanbulda doğan ve evlendikten, iki çocuk sahibi olduktan sonra ancak iki kilo alarak 51 kilodan 53 kiloya çıkan Lâle Kurayı Ankaralılar, 1954 yılında Olgunlaştırmanın düzenlediği büyük defilede tanıdılar. Uzun topukları üzerinde biraz güç yürüyen, fakat güzelliği ve zerafeliyle göz alan sarışın, mavi gözlü, uzun boylu gençkız, o zaman Mizanoğlu soyadını taşıyordu. Devam ettiği Ankara Kolejinde IX. sınıftan X. sınıfa geçmek üzereydi. Babası ve annesi, kızlarının defileye çıkmasına büyük zorlukla razı olmuşlar, fakat türk el sanatının güzel bir örneğini veren bu defilede gerek Olgunlaştırma Enstitüsünün Müdiresi, gerekse Ankara Koleji yöneticileri, tipik genç gönüllü türk mankenlerinin yer alması icin büyük çaba sarfetmişlerdi. Defalarca tekrar edilen bu defilede Lâle bol bol alkışlandı.

1956 - 57'de Ankara Kolejini bitiren gençkız, kısa bir süre sonra hariciyecilerimizden Halûk Kura ile evlenerek Amerikaya hareket etti.

Kuraların, birbuçuk yıl kaldıkları New-York'ta bir kız çocukları dünyaya geldi. Oğulları Mehmet ise, Halûk Kalanın müsteşar olarak tayin edildiği Londrada doğdu.

Lâle Kura, dış memleketlerde bulunduğu süre içinde, bir hariciyecinin eşine düşen bütün görevleri, elinden geldiği kadar yerine getirmeye çalış-

Lâle Kura Ürdün Kralı Hüseyin ile
Mesleğin çalımı

mış ve memleketi temsil bakımından, eşine daima yardımcı olmuştur. Halûk Kura memlekete döndüğünde Protokol Umum Müdürü olunca Lâle Kura Ankarada aynı şekilde faaliyet göster-

Genç kadın, yalnız hariciye mensuplarının değil, dış memleketlerde bulunan bütün türklerin orada memleketi temsil eden birer elçi olduklarına inanmaktadır. Bu bakımdan, yüreğinde birazcık memleket sevgisi bulunan herkesin, din memleketlerde, her dakikasını memlekete faydalı şekilde doldurabileceğini söylemektedir. Ama bu çok cîddiye aldığı işlerden o, daima kendi sine has esprilerle, hoş bir şekilde bahsetmektedir. Bir hariciyeci eşinin hariçteki hayatını onun çizdiği tablodan izlemek gerçekten ilginçtir.

Romantik bir levha

Lâle Kura, bu hayatı Küçükesattaki evinde şöyle anlattı:

"— Hariciyeci eşlerinin çoğu. ayrıca kendi dikişlerini de kendileri dikerler. Dikiş bilmeseler ,de dışarda bunu öğrenmişlerdir. Öğrendiğimiz başka birşey de "keşfe çıkmak"tı. Ucuz mağazalarda zevkli ve işe yarar şeyler bulmak, vakit olduğu takdirde, gerçekten çok faydalı olur. Çünkü insan çok iddialı olmasa da. haftanın altı günü gece sokağa çıkmakla mükellef oturan, giyim konusunda becerikli olmaktan başkâ yapılaeak şeyi yoktur."

Lale Kura esaslı dikiş bilmemekte, fakat Ankaralı hanımların çok iyi tanıdıkları türban tipi şapkalarını hep kendisi, ..başında iğneleyerek yapmaktadır. Genç kadın elbiselere yapılan ufak rötuşlarla modaya uymanın mümkün olacağına da inanmaktadır. **Lale** Kuranın gardropu. bu bakımdan daima buluşlarla yenilenen bitip, tükenmek bilmez bir hazine gibidir. Onun elinde şekil değiştiren eski bir elbiseyi eski haliyle hatırlamak gerçekten çok müşküldür. Lale Kura güzel boncuk işler ve yeni hatları gözönünde tutarak, modellerini kendisi çizer.

Lale Kuraya göre kadının başlıca ödevi ev kadınlığıdır, fakat bu, toplum içinde ve aynı zamanda toplum için, onun yararına yapılan bir iştir. Her ev kadını, kendi imkânları oranında, toplum kalkınmasına, kendi çocuklarının eğitiminden başlayarak, yardımcı olabilir.

Lale Kura, Ankara Çocuk Bakım Derneğinin bir üyesidir ve Tıp Fakültesinde gönüllü arkadaşları ile beraber katıldığı bu çalışmalardan çok huzur verici bir zevk duymakladır. Tek şikayeti. çok sevdiği sanata yeteri kadar zaman ayıramamağıdır. Gerçi Japon Büyük Elçiliğinin açmış olduğu çiçek düzenleme kursuna devam etmiş ve bunu bitirmiştir ama, işlerinin çokluğundan, başladığı seramik çalışmalarını şimdilik bırakmak zorunda kalmıştır.

Lale Kura, AKİS muhabiri ile konuşurken sık sık boynundaki altın zincirli kolye ile oynuyordu. Kolye, Fatma Anamızın elini temsil ediyordu ve Ma dam Burgiha tarafından mihmandarlarına ve bazı türk hanımlarına hediye edilmişti. Uğur getirdiği söyleniyordu-

Bayan Kura sözlerini şöyle bitirdi:

"—Dolmabahçede Atanın odasını ziyaretimiz sırasında ve AnıtKabirde, tunuslu misafirlerimizin çoğunun ağladıklarına şahit olduk.Şaide Sassi ile Neyla Ben Ammarın çok samimi kederi özellikle dikatimizi çekti ve bizi çok etkiledi. Milletlerarası münasebetlerin formaliteden çok ileriye gittiğine ve milletleri, insan olarak birbirlerine yakınlaştırdığına bu bakımdan inanıyorum. Protokolü harfi harfine uygula mak da ölçülü bir samimiyete engel de ğildir ve bence lüzumludur."

Amerika'ya en güzel mevsiminde, en ucuz tarifeyle – gidiş-dönüş 5,606 liraya –* uçabilirsiniz

PAN AM

[illegible] Amerikan Şehrine İstanbul'dan Gidiş-Dönüş [illegible]

ŞEHİRLER	[illegible]
NEW YORK	5. 606 TL
BOSTON	5. 542 TL
WASHINGTON	5. 903 TL
PHILADELPHIA	5. 789 TL
DETROIT	6. 036 TL
CHICAGO	6. 287 TL
LOS ANGELES/SAN FRANCISCO	8. 222 TL
SEATTLE/TACOMA	7. 431 TL
PORTLAND	7. 652 TL
DALLAS	7. 116 TL
HOUSTON	7. 260 TL
BALTIMORE	5. 884 TL
ATLANTA	6. 507 TL
NEW ORLEANS	6. 941 TL

* Kanuni icaplara göre Dış Harcamalar Vergisi ilâve edilmelidir.

NELER YOK...NELER!

PanAm'ın 21 günlük Ekonomi yaz tarifesinin tatbik devresi herkesin seyahat etmek arzusunda olduğu bir zamana tesadüf etmektedir. Bu da sizin 898 liralık bir tasarruf yapmanıza yol açar. New York'da görülecek o kadar çok şey var ki! Broadway'in yeni sahne eserleri, sayıları 116.000'i bulan mağazalar... sergiler, defileler, restoranlar... ve en önemlisi, 21 Nisan'da tekrar ve son defa açılacak olan muhteşem New York Dünya Fuarı.

Memleketin diğer köşeleri de binbir çeşit özellikle dolu. Niagara Şelâlesi, kozmopolit San Francisco, efsanevi Grand Canyon ve görülmeğe değer daha nice güzellikler! PanAm, Amerika'ya direkt olarak aktarmasız sefer yapan yegâne havayoludur ve bir tek PanAm bileti ile A.B.D.'nin herhangi bir şehrine uçabilirsiniz.

ÜSTELİK ÇOK UCUZ:

Sizler için gayet müsait imkânlar hazırladık. New York'da 3 gün (otel, şehir içi gezileri ve Dünya Fuarı giriş bileti dahil) 22 Dolar. Bu hususi tarifeleri başka şehirlerde de bulacaksınız. Meselâ, Washington'da 19 Dolar, San Francisco'da 18 Dolar, hattâ diğer şehirlerde daha da ucuz. Hepsinden önemlisi, Amerika'ya uçuş tarifemizin şimdiye kadar böylesine indirilmemiş olmasıdır.

İSTANBUL: Hilton Methali, Tel: 47 46 30
ANKARA : Atatürk Bulvarı 53, Tel: 12 11 20
İZMİR : İzmir Palas Oteli, Tel: 32 1 00
ADANA : Agba Oteli, Tel: 33 38

Dünyanın En Tecrübeli Havayolu

ATLANTİKTE BİRİNCİ
PASİFİKTE BİRİNCİ

LÂTİN AMERİKADA BİRİNCİ
DÜNYA TURUNDA BİRİNCİ

TİYATRO

Ankara

Frederic March Ankarada

Amerikan tiyatrosunun ve sinemasının ünlü sanatçılarından biri olan. beyazperdedeki . "iki Yüzlü Adam", "Satıcının ölümü" gibi - unutulmaz rolleriyle yurdumuzda da çok tanınan ve sevilen Frederie March, bu satırlar AKİS'te çıktığı zaman Ankaraya gelmiş, biri Küçük Tiyatroda 19 Nisan akşamı-, öbürü Büyük Tiyatroda -20 Nisan akşamı, iki temsil vermiş olacaktır.

Ünlü sanatçı Ankaraya, kendisi gibi tânınmış bir tiyatro ve sinema sanatçısı olan esi Florence Eldridge'le birlikte gelmektedir. Verecekleri temsillere gelince, bunlar, büyük başarı gösterdikleri oyunlardan seçilmiş, ikili parçalardır. Sanatçı çiftin bazı parçalarını oynıyacakları oyunlar arasında Thornton Wilder'in «Ramak -Kaldı» «The Skin of Our Teeth"), Engene O'Neill'in "Gönden Geceye" («Long Day's Jonrney Into Night») gibi Ankarada, Devlet Tiyatrosunun sahneye koyduğu ve büyük başarılara ulaştırdığı eserler vardır. Bunların yanısıra. Lilian Hellman' ın "Güz Bahçesi" («The Automn Gardens») gibi önemli bir oyun da yer almaktadır. Misafir sanatçılar ayrıca amerikan şiirinden bazı örnekler verecekler, tanınmış şairlerden seçilmiş şiirler de okuyacaklardır.

Frederic Merch yurdumuzda. daha çok bir film sanatçısı olarak tanınmakta ise de sanat hayatına tiyatro ile başlanıştır ve otuz yıllık bir sahne hayatı vârdır. Simdi altmışyedi yaşında olan sanatçı, ilk defa, 1924 de. sahneye çıkmış. «The Devil in the Cheese» («Peynirin İçindeki Şeytan») da büyük basarı kazanmış, sonra film çevirmeğe başlamistir. Uzun süre sinema ile tiyatro arasında mekik dokndnktan sonra, nihayet Ensene O'Neill'in «Günden Gereye» sinde, eşiyle birlikte, tiyatroya dönmüş ve bu oyunda kazandığı uzun ömürlü hasarı onu bu sefer ayrılmamacasına sahneye bağlamıştır.

Florence Eldridge'e gelince, o da sanat hayatına tiyatroda başlamış, amerikan tiyatrosu tarihinde önemli yeri olan "Theater Guilde" de «Ambush» («Baskın») piyesinde ilk önemli başarısını kazanmış, daha sonra «The Cat and the Canary» («Kedi ile Kanarya») ve Pirandello'nun "Altı Kişi Yazarını Arıyor" oyunlarında sanat kişiliğini bulmuş, «The Great Gatsby» («Muhteşem Gatsby») oyunundaki daisy Fay rolü ile de şöhrete ulaşmıştır.

İki sanatçı, Ferenç Molnar'ın «Kuğu» adlı oyununda ilk defa karşılaşmışlar, kı--n bir süre sonra da -1927 de- evlen-

Piyes gördüm

Oyun : "Pembe Kadın", (Oyun, 2 bölüm).
Yazan : Hidâyet Sayın.
Tiyatro : Kent Oyuncuları topluluğu (Dormen.Tiyatrosu, İstanbul).
Müzik : Nedim Otyam.
Sahneye koyan : Müşfik Kenter.
Dekor : Doğan Aksel
Konu : Hidâyet Sayının ikinci oyunu olan «Pembe Kadın» - ilk oyunu "Topuzlu" gibi - köyü, köyün bitip tükenmez acı gerçeklerini yansıtıyor: İş bulmak, çalışmak için köyünü, karısını, küçük kızını bırakıp büyük şehirlere giden - ve bir dana dönmeyen - erkeklerin geride bıraktıkları acıklı tablo. Bu tabloya ustaca çizilmiş bir kadın, Anadolunun tunç yüzlü, cefakeş kadınlarından biri hakimdir: Pembe Kadın. Yirmi yıl sabırla, umutla kocasının dönüp gelmesini beklerken, yalnızlığın ve yoksulluğun bütün çilesini çekmiş, ırzına saldıranlarla savaşmış, kızını büyütmüş, ona göz diken Ağanın soysuz kâhyasına, hatta Ağanın zorbalığına hile karşı koymasını bilmiştir. Ama, evde kalmak korkusu kızını, şerefine göz dikenlere boyun eğecek hale getirmiştir. Pembe Kadın, kocasının dönmesini dörtgözle bekle--iği günlerde onun, gittiği şehirde bir başka kadınla evlendiğini ve bir daha dönmiyeceğini öğrenir. Canevinden vurulmuştur, ama gene de kızını kaçırmıya gelen Kâhyayı tüfekle karşılar, yazık ki boşalttığı kurşun zorbayı değil, araya giren kızını yere serecektir.

Oynıyanlar : Yıldız Kenter (Pembe), Sema Özcan (Kezban), Cahit Irgat (Kocabey) Kâmran Yüce (Kâhya Murat). Bülent Koral (Muhtar), Göksel Kortay (Esma) Güler Kıpçak (Döndü). Erol Günaydın (Memet). Şükran Güngör (Kadir.)

Beğendiğim : Yazarın bu realist - ve şiirli - köy dramında; Anadolu kadınının çaresizliğini, bu çaresizlik içinde, en ağır maddi ve mânevi baskılar altında hile, sağtöreye ve aile şerefine bağlılık gibi erdemlerini ilgi çekici bir oyun yapısında dile getirmesi. Nedim Otyamın tatlı ve ifadeli müziği, Müşfik Kenterin. gerilim noktalarını çok iyi değerlendiren, renkli, hareketli sahne düzeni. Yıldız Kenterin Pembe'ye kolay unutulmıyacak bir yüz, bir karakter kazandıran - ve derinliği olan - harikulade kompozisyonu- Kamuran Yücenin. Şükran Güngörün, Cahit Irgatın, Bülent Koralın ve Semra Özcanın çizdikleri inandırıcı tipler.

Beğenemediğim : Bir aksaklık yok.

Sonuç : Bu mevsim gördüğümüzyerli oyunlar içinde en başarılı olanların dan biri; reji ve oyun yönünden parlak hir yaratış.

Naciye FEVZİ

"Pembe Kadın"dan bir sahne
Destan gibi

mislerdir.

Küçük Tiyatroda

Cevat Fehmi Başkutun son oyunu «Buzlar Çözülmeden». İstanbulda üçüncü defa programa alınırken, Anka rada da büyük bir başarı kazanmış ve "kapalı gişe" oynanmıya başlamıştır. Daha ilk temsil gecesi seyircide uyandırdığı olumlu tepkilerle ilgi çeken bu oyun daha sonraki temsillerde geniş seyirci topluluklarında da aynı olumlu etkileri bırakmış ve bugün Küçük Tiyatrodaki temsillerine bir haftadan önce yer bulmak imkânsız hale gelmiştir. Eserin gördüğü hu rağbet, uzun süre afişte kalacağını göstermekte ve bu güzel hiciv komedisinin gelecek mevsime uzanacağını tahmin ettirmektedir.

Salih Canarın -Hüseyin Mumcunun dekorları içinde- sahneye koyduğu oyunda bellibaşlı rolleri Yalın Tolga (Kaymakam). Muammer Esi (Deli Çavuş), Sunay Artuk (Hatice), Atilla Eldem (Sarı Mahmut Ağa). Haldun Marlalı (Şeref Meral Gözendor (Âfet) ve Şeref Gürsoy (Jandarma Komutanı) oynamaktadırlar.

Büyükte «Rüya Oyunu»

Büyük Tiyatroda mevsim başındanberi oynanmakta olan .«On İkinci Gece» nin yerini, gecen Perşembe aksamından itibaren, modern yönüyle ilgi çekici klâsik bir oyun. Angust Strind berg'in "Buya Oyunu" almıştır. İsveçli ünlü dram yazarının -"Faust"u hatırlatan, bu kalabalık kişili oyununu Mahir Canova sahneye koymuş vo Refik Erenin zengin dekorları içinde. Büyük Tiyatronun sahne ve teknik imkânlarından geniş ölçüde faydalanarak, en parlak rejilerinden birini gerçekleştirmiştir.

Afif Obayın almnncasından dilimize Çevirdiği «Rüya Oyunn»nda. bellibaşlı kişileri Çiğdem Selışık (Kız). Suat Taşer (Şair), Önder Alkım (Avukat). Zafer Ercin (Subay). Semiha Berksoy (Kapıcı Kadın). Muzaffer Gökmen (Kör). Bozkurt Kuruç (Camcı). Ümit Kiper (Opera Artisti Victoria) v.s. oy namaktadırlar.

Ve... «Vanya Dayı»

Devlet Tiyatrosunun mevsim sonu için hazırlıklarına başladığı, ama mevsimin son günlerinde yalnız davetlilere birkaç defa oynayıp sürekli temsillerini -hatta genel premiere'ini- gelecek mevsime saklamayı düşündüğü bir oyun var: misafir ünlü alman rejisörü Hans Schweilkart'ın yönetiminde sahneye konulmakta olan Anton Çekhovun "Vanya Dayı "sı...

Bu oyunda başrolü Cüneyt Gökçerin oynıyacağını ve etrafında Devlet Tiyatrosu kadrosunun en tecrübeli sanatçılarının yer alacaklarını belirtmek. "Van ya Dayı" temsillerinin önemini ve çekeceği geniş ilgiyi- şimdiden tahmin etmeye *yeter.*

Piyes gördüm

"Çay ve Sempati"de Zeki Müren
Mikrofondan sahneye

Oyun : «Çay ve Sempati», («Tea and Sympaty»)
Yazan : Robert Anderson.
Çeviren : Asude Zeybekoğlu.
Tiyatro : Arena Tiyatrosu (İstanbul)
Sahneye koyan : Cüneyt Gökçer.
Işık : Nuri Özakyol.
Dekor ; Belgin Gürkanlar.

Konu : İngrid Bergman'ın sahnede - ve perdede - dünyaya tanıttığı bu oyunu bilmiyen var mı?.. Bizde de Zeki Mürenin aktör olarak ilk defa sahneye bu oyunda çıkması - hem de Cüneyt Gökçer gibi en usta rejisörümüzün yönetiminde bu denemeye girişmesi - «Çay ve Sempati» yi, bu mevsim sonu, İstanbulun en çok sözü edilen oyunu haline getirdi. Nasıl getirmesin ki? Vaka, bir amerikan kolejinin öğretmen ve öğrenci çevresinde geçmekte, olaylar da cinsî sapıklık şüpheleri altında ezilen genç bir öğrencinin, etrafında dönmektedir... Haksız yere suçlandırılan hassas delikanlı, erkekliğini isbat için. birtakım başarısız teşebbüslere girişir. Onu tek başına savunan, koruyan ve düşmesine ramak kalan kompleksten kurtaran öğretmeninin temiz yürekli karısı, sevgi ve şefkat duygularını harcıyacak yer arıyan - ve sapık eğilimleri asıl kocasında keşfeden - anlayışlı ve fedakâr Laura olacaklar. Tom'a gerçek sevgiyi o öğretecek, onu karanlıktan aydınlığa çıkaracaktır.

Oynıyanlar: Altan Karındaş (Laura), Zeki Müren (Tom Lee). Sıran Oztan (Lîly), Cenk Güner (Allan), Asuman Korad (Bili) Âli Yalaz (Herbert Lee) V.S.

Beğendiğim : Alaturka şarkıdan, basteden, resimden ve şiirden sonra Zeki Mürenin. Tom rolünde, kırk yıllık aktör gibi, hiç aksamadan seyirciyi etkileyen ve - en gücü - Tom'un masumluğuna «inandıran» sürpriz oyunu. O küçük sahneye, iki katlı dekoruyla, «Çay ve Sempati» yi bu kadar sıcak 'bir hava içinde yerleştirmeyi ve çok ahenkli bir "ensemble" kurmayı başaran Cüneyt Gökçerin sahne yönetimi Laura'da Altan Karındaşın, Bill'de Asuman Koradın gerçekleştirdikleri ölçülü. İnce ayrıntılı ve ifadeli oyunları. Lily'de Suzan Uztanın. Allan'da Cenk Günerin, Herbert'de de Âli Yalazın çizdikleri canlı ve renkli tipler. Nuri Özakyolun oyuna havasını kazandıran güzel ışık düzeni.

Beğenmediğim : önemli hiçbir sey yok.

Sonuç : On yıl öncesinden Albee'nin "Wirginia Wulf"tan Kim Korkar?"ını haber veren bir dram, öğretim çevrelerinin iç dramı... Zeki Mürenle beraber bu denemeye atılanların hepsi için büyük bir başarı.

Lütfi AY

Filmcilik

Ölüler de film çevirir

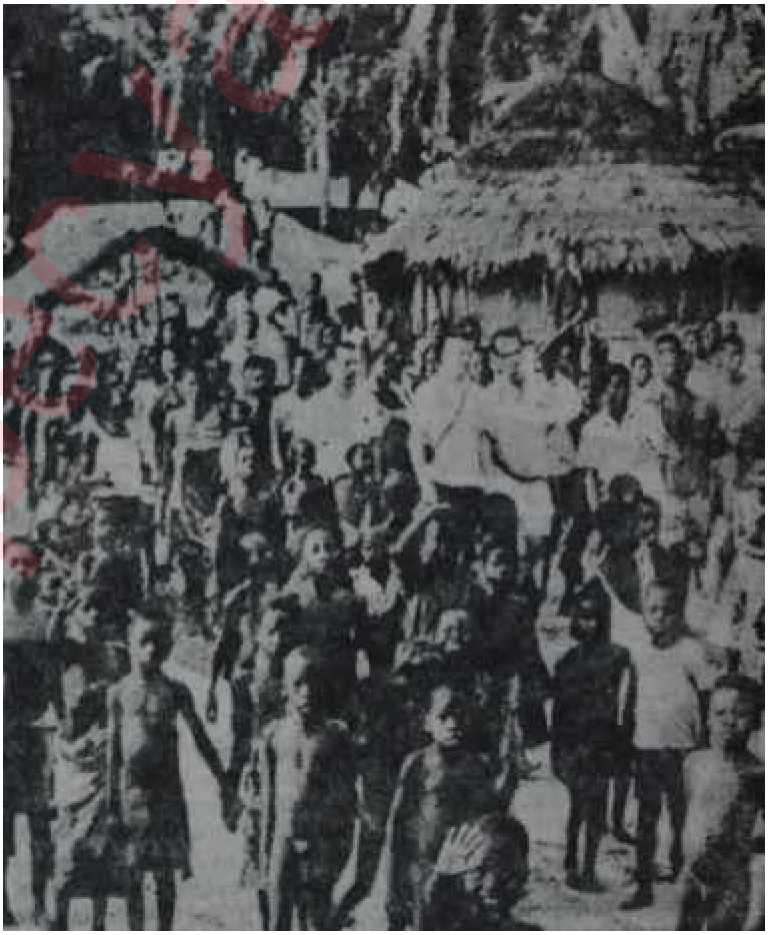
Yüzbinlerin, **bazan** milyonların yatırıldığı bir filmin çevrilmesi tam hızını almışken **baş** oyunculardan biri ölürse ne olur? Her sinemacı için şöyle akıldan geçmesi bile insana soğuk terler döktürtecek böyle bir olay amerikalı yönetmen Leo McCarey'nin başına geldi. Macerası şöyle: McCarey, komünist aleyhtarı bir film olan "My Son John — Oğlum John'un büyük bir kısmını çevirdikten sonra baş oyuncu Robert Walker ölüyor. McCarey de, filmde oynıyanlar da. teknisyenler de. stüdyo da şaşkına dönüyorlar. Filmin çevrilmesi hemen durdurulup çalışmalara üç ay ara veriliyor. Hattâ filmde emeği geçenler başka filmlerde çalışmak üzere dağılıyorlar. Yalnız "Walker"in filmi tamamlamadan öldüğü bir sır **olarak** saklanıyor. Sonra McCarey kolları sıvıyor. meslekte öğrendiği bütün hilelere başvurarak elindeki film parçalarından üç-dört ayrı versiyon meydana getiriyor. Bazı sahnelerde aynı filmde başka bir rolü oynayan Van Heflin'i Robert "Walker'in yerine oynatıyor. Bütün bunlar tıkırındı gidiyor **ama** gelgelelim filmin asıl can alacak noktası olan son sahne bütün işleri bozuyor. Çünkü "Walker'in ölümünü ve ölürken birkaç kelime mırıldandığını gösteren bu sahne çekilmemiş! McCarey kara **kara** düşünürken, birdenbire aklına birşey geliyor: Alfred Hitchcock'un "Strangers On a Train — Trendeki Yabancı" filminin sonunda "Walker ölmüyor muy du? Hemen telefona sarılıp Hitchcock'u arıyor. "Walker'in ölümünün **yakın** planı var mı sende?" diye soruyor! Hitchcock bu **plânın** olup olmadığından emin değildir, onun için "Bilmiyorum, **ama** stüdyoda buluşalım, sahneyi seyredelim, olup olmadığını anlarız" diyor. Stüdyoda "Trendeki Yabancı"nın son sahnesi gösterilirken McCarey'in içi içine sığmıyor, projeksiyoncuya "Haydi yahu, haydisene!" diye bağırıp duruyor. Nihayet ölüm sahnesine yaklaşıyorlar: Farley Granger, bir atlıkarıncanın altında ölmek üzere olan "Walker'in başına çömelmiş, onunla konuşuyor. Acaba Granger uzaklaşıp, "Walker'i tek başına bırakacak mı? Bu birkaç saniye McCarey'ye tahammül edilmeyecek kadar uzun geliyor, fakat sonunda derin bir nefes alıyor. Çünkü **Granger** bir ara Walker'in yanından uzaklaşıyor, Walker tek başına kalıp birkaç kelime söylüyor. McCarey derhal bu plânı alıyor, ses bölümünü çıkarıyor, gazetelere herhangi bir "sızıntı" olmasını istemediği için Walker'in söylemesi gereken cümleyi, belli belirsiz şekilde kendisi söyleyip seslendiriyor. Film tamamlanmış, yüzbinler kurtulmuştur. Hattâ daha tuhafı. "Oğlum John", senaryo Oscar'ına aday gösteriliyor!...

Jacopetti'nin sucu

Kameranın önünde üç küçük afrikalı vardı: korkudan tir tir titriyen üç küçük çocuk... Kameranın arkasında üç adam vardı: bir yönetmen ile iki kameracı... Çocukların karşısında bir sürü adam vardı: Saçı sakalına karışmış, gözlerinde sadist parıltılar dolaşan, tepeden tırnağa silâhlı bir sürü adam. Adamlar, Çombenın kibarca "ücretli askerler" denen kiralık kaatilleriydiler. Kameranın arkasındaki yönetmen eliyle işaret edince, ücretli askerler silâhlarını üç küçük afrikalının üzerine boşalttılar. Yönetmen; "tamam;" dedi ve kamera durdu.

Sahne bi- stüdyoda değil, Kongoda geçiyordu, yani dekor sahiciydi. Sinemacılar da sahiciydiler. Ücretli askerler de sahiciydiler, kamera önünde ölen üç küçük afrikalı da sahiciydiler. "Olabilir. Yönetmen, sahnenin gerçeğe en yakın şeklini elde etmek için hepsinin sahicisini seçmiştir. Böyle şeyler sinemada her zaman olur" diyeceksiniz. Ama iş bununla kalmıyordu ki... Atılan kurşunlar da sahiciydi, üç küçük afrikâlının ölümü de sahiciydi.

İşin aslı şudur: "Africa Addio - Allahaısmarladık Afrika" filmini çeviren İtalyan yönetmeni Gualtieri Jacopetti, çevireceği sahnenin gerçeğe son derece yakın olması için Çombenin ücretli askerlerine, üç küçük afrikalıyı gerçek-en öldürtmüştür. Herhalde, "insan hayatının ucuzun ucuzu olduğu Kongoda üç afrikalı çocuk fazla veya ek-

Zenci çocuklar
Canlı hedefler

aik olmuş farketmez diye düşünmüştür...

Sonra, ücretli askerler mesleklerine devam ettiler, Japopetti ile yardımcıları "Allahaısmarladık Afrika" deyip İtalyaya döndüler. Ama işi bu kadar hafife almayan başkaları da vardı. Haftalık "Espresso" gazetesi bu iğrenç olayı ortaya atıverince, italyan sinema dünyası ve kamuoyu karışıverdi. Jacopetti, dergi aleyhinde dava açtı. dergi de Jacopetti'yi mahkemeye verdi. Sonunda-savcılık Jacopetti ile iki kameracısını tevkif, ettirip mahkeme önüne çıkardı, Şimdi bu aşırı gerçekçi yönetmen ile yardımcıları, soğukkanlı cinayetlerinin hesabını vermeğe çalışmaktadırlar. Aleyhlerindeki en büyük suç delilinde, kendi elleriyle çevirdikteri filmdir!

Filmler

"Sayılı Dakikalar"

Öldüren milyonerin sinir kliniğine zorla kapatılan genç ve güzel torunu, öldürülmesine kaza süsü verilen milyoner ve torunu için şeytanca düzenler hazırlıyan kumarbaz ve "madrabaz" avukat, arkadaşlarının intikamından kaçan korkak gangster, gangsterin peşine düşen kiralık katiller, gangsterin sarışın sevgilisi, gangsterin İyilik dolu sabık gazeteci müstakbel motelci .kardeşi, zehir gibi bir zabıta muhabiri... Bıçaklı, tabancalı, tüfekli adamlar, kurşunlarla delik deşik edilen insanlar, "şiddetü" ölümler, ıssız bir sahil gazinosunun kocaman, bomboş .salonunda hesaplaşmalar.:. Hayır, hayır, bunlar herhangi bir amerikan gangster filminin ne kahramanları, ne mizansenleridir. Bunlar, Orhan Elmasın senaryosunu yazdığı, Atıf Yılmasın yönettiği, Türkiyede çevrilmiş "Sayılı Dakikalardın kahramanları ve mizansenleridir. Sinemacılarımızın ne olursa olsun, nasıl olursa olsun daha çok film çevirme hummasına tutulmalarından beri sinemacılığımızda karşı çıkan sinema yazarları "türk sinema endüstrisini baltalayanlar", "yıkıcı eleştirmenler", "yabancı film getiricilerinin ajanları" diye nitelenecek!.. Bu, yavuz hırsızın ev sahibini bastırmasından farklı birşey değildir. çünkü sinema yazarları hakkında öne sürülen iddialar için şimdiye kadar ortaya hiçbir delil konamamıştır. Buna karşılık, sinemacılarımızın hemen her filimi, bunların türk sinemasına öldürücü bir darbe indirdiğinin, ulusal bir sinemanın doğuşuna engel olduğunun kendi elleriyle ortaya koydukları canlı, inkâr edilmez belgeleridir.

"Sayılı Dakikalar"ın bu çeşit belgeler arasında yer alması bir bakıma cok üzücüdür. Çünkü film, yönetmen

Bir yerli film çevriliyor
Kopyacılık merakı

yeni doğan "montaj sanayii"nin tipik bir örneği de "Sayılı Dakikalar"dır: Yabancıların en döküntü filmlerinden tipler, durumlar alacaksın; en beylik klişeleri geçer akçe diye kabulleneceksin; çarpıcı bulduğun mizansenleri, seyirciyi şaşırtır, aptallaştırır da ne olduğunun farkına varmadan yutturur um diye benimsiyeceksin; bütün bunları, içinde yaşadığın çevreye uyar mı uymaz mı diye fazla kafa yormayıp birbirine çatacaksın; böylece el yardımiyle gerdeğe gireceksin, sonra da bunun adı "türk filmi" olacak, bunların yüzlercesi bir araya gelince "Türk sineması kalkınmıyor, sinemamız ilerliyor, sinemamız film yapımında başlarda geliyor" olacak! Bu tutuma olarak Atıf Yılmazın imzasını taşımaktadır. Oysa Atıf Yılmaz, bir zamanlar, ulusal sinemamızın meydana gelmesinde gücünün yettiği kadar çalışmış, emek vermiş bir sinemacıydı, filmlerinde yerli unsurlar belki de en ağır basan bir yönetmendi. "Gelinin Muradı"ndan "**Ala** Geyik"e, "Bu Vatanın Çocukları"ndan "Karacaoğlanın Kara Sevdası"na kadar uzanan bu çalışmalardan sonra sinema ağalarının doymak bilmez bir canavar haline getirdiği film piyasasını beslemek için Atıf Yılmazın da "montaj sanayii"ne boyun eğmesi,

gerçek çöküntüyü kimlerin hazırladığını ve bu çöküntünün nerelere vardığını açıkça ortaya koymaktadır.

GRİPİN

bütün ağrıları keser

- baş, diş, adale, sinir ve soğuk algınlığından mütevellit bütün ağrıları derhal teskin eder
- bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında başarı ile kullanılır
- romatizma, lumbago siyatik ağrı ve sızılarına karşı faydalıdır

Mideyi bozmaz kalbi ve böbrekleri yormaz

(Yeni Ajans - 1890) - 251